

YHDESSÄ JA YHTEYDESSÄ
ENKELIN KOSKETUS –PERHELEIRI KATARIINANSEURAKUNNASSA

Anna-Kaisa Leppänen

Opinnäytetyö

Kevät 2011

Diakonia-ammattikorkeakoulu,

Diak Länsi, Porin toimipaikka

Terveysalan koulutusohjelma

Diakonisen hoitotyön suun-

tautumisvaihtoehto

Sairaanhoitaja + diakonissa

TIIVISTELMÄ

Leppänen, Anna-Kaisa. Yhdessä ja yhteydessä –Enkelin kosketus perheleiri Katariinan-seurakunnassa. Pori, Kevät 2011, 42s., 5 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Länsi Pori. Terveysalan koulutusohjelma, diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehto, sairaanhoitaja (AMK) +diakonissa.

Opinnäytetyö oli produktio, jonka tarkoituksena oli järjestää Turussa toimivassa Katariinan-seurakunnassa perheleiri. Perheleiri suunniteltiin yhteistyössä Katariinan-seurakunnan perhetyönsihteerin ja perhetyötä tekevän teologin kanssa. Leiri toteutui 19.7.-22.7.2010 Sinapin leirikeskuksessa Turun Kaksikerrassa.

Tavoitteena oli järjestää leiri, jossa perheet saivat nauttia yhdessäolosta ja yhdessä tekemisestä kiireettömässä ilmapiirissä. Tavoitteeseen kuului lisäksi tukea perheitä ja erityisesti vanhempia vanhemmuuden ongelmissa, joita kiireinen nyky-yhteiskunta aiheuttaa.

Taustateorian leirin teeman valinnalle ja ohjelman suunnittelulle tutustuin diakonisen perhetyön kirjallisuuteen, kirkon strategioihin, kuntatason strategiaan. Käytin laajasti kirjallisuutta, joka käsitteli perheiden yhteisen ajan tärkeyttä, sen vaikutuksia ja siihen liittyviä asioita, kuten luottamusta.

Opinnäytetyön teko oli mielenkiintoinen prosessi, joka vaikutti myös ammatilliseen kasvuun. Prosessiin kuului moniammatillista yhteistyötä, joka on tärkeä osa diakonia-työtä. Leirin valmistelu ja toteutus tapahtui aikataulun mukaisesti. Ennen leiriä suunniteltiin palautelomake, jolla kerättiin palutetta leiriläisiltä viimeisenä leiripäivänä. Leiristä saatu palaute oli erittäin hyvää.

Asiasanat: produktio, perhe, seurakunnan perhetyö, turvallisuus, yhdessäolo, yhteys ja luottamus.

ABSTRACT

Leppänen, Anna-Kaisa. Our Family Together Under His Eyes. Family Camp in Katarina Parish. 42p., 5 appendices. Language: Finnish. Pori, Spring 2011.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Nursing. Option in Diaconal Nursing. Degree: Nurse+ Deacon.

The purpose of this scholarly thesis was to plan and carry out a family camp. In cooperation with two workers from Katarina Parish, which is part of Turku and Kaarina Parish Union. The camp took place in July 19 to July 22, 2010.

The objective was to arrange a camp where the families had time for themselves in an unhurried atmosphere. Furthermore the objective included to support the families and especially the parents in their lives.

The theory of planning was based on diaconal family work in Finnish parishes, strategies of the Church of Finland.

The scholarly thesis was an interesting and very educational process because it was made in multi-professional cooperation. It gave an opportunity to grow professionally. The camp came true almost like it was planned. The camp as a whole got good feedback.

Keywords: production, family, diaconal family work, togetherness, family time, confidence

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	2
ABSTRACT.....	3
SISÄLLYS.....	4
1 ENKELIN KOSKETUS –PERHELEIRI.....	6
2 TEORIAA PRODUKTION TAKANA.....	8
2.1 Perhe ja diakoninen perhetyö.....	8
2.2 Tarve yhdessäoloon ja yhteyteen.....	10
2.3. Aikaa yhdessäoloon ja terveeseen kasvuun.....	13
2.4. Luottamus vaatii aikaa ja hyväksymistä.....	15
2.5 Ryhmät ja ryhmätoiminta.....	16
3 SUUNNITTELU	18
3.1 Katariinanseurakunnan esittely.....	18
3.2 Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän perhetyön tavoitteet.....	19
3.3 Suunnittelun aikataulu.....	20
3.4.Leiriohjelman suunnittelu.....	22
3.5 Sinapin leirikeskuksen esittely.....	23
3.6. Leiriturvallisuus tärkeä osa suunnittelua.....	24
4 LEIRIN TOTEUTUS.....	27
4.1 Hartaudet leirillä.....	28
4.2 Luottamustyöskentely leirillä.....	31
4.3 Vauvat ja taaperot leirillä.....	33
4.4 Yhdessä perheenä.....	34
5 ARVIOINTI JA POHDINTA.....	37
LÄHTEET	41

LIITE 1 Leirimainos.....	44
LIITE 2 Leirikirje.....	45
LIITE 3 Leiriohjelma.....	47
LIITE 4 Leirinpautelomake.....	50
LIITE 5 Perhekuvamalli.....	51

1 ENKELIN KOSKETUS –PERHELEIRI

Enkelin kosketus -perheleirin oli Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän Katariinanseurakunnalle tilaustyönä suunniteltu leiri, jonka tarkoituksena oli antaa koko perheelle yhteistä aikaa ja voimavaroja arkeen. Tämä lähti seurakuntayhtymän perhetyön strategiasta, jonka kantavia ajatuksia olivat sekä yhteinen aika, että voimavarojen lisääminen. Strategia esitellään myöhemmin luvussa kaksi. Leirin ohjelma oli hyvin toiminnallinen. Tärkeintä oli, että perhe tekee yhdessä ja viettää aikaa yhdessä. Lisäksi ohjelmassa oli aikuisille ja lapsille omia tuokioita. Aikuisten tuokioissa pohdittiin aikuisten voimavaroja ja omia tarpeita, että he jaksaisivat olla lapselle huomioivia ja läsnäolevia vanhempia. Lastentuokioissa toimittiin pienryhmissä ja harjoiteltiin ryhmässä toimimista omana persoonana. Lapsille välitettiin viestiä, että jokainen saa olla oma itsensä ryhmässä ja annettiin rohkaisevaa palautetta. Suurimmassa osassa ohjelmasta perhe toimi yksikkönä vertaisryhmässä. Leirin teemaana olivat läheisyys, yhteys ja luottamus. Seuraava laulu Mukulamesusta kuvaa hyvin ajatustani siitä, millaisen leirin halusin tarjota perheille.

Yhdessä on hyvä olla

1. Yhdessä on hyvä olla, yhdessä voi levähtää.

Yhdessä on turvallista opetella elämään.

2. Yhdessä on hyvä olla, viettää hetki iloinen

Yhdessä on turvallista jakaa suru sydämen.

3. Yhdessä on hyvä olla, rukoilla ja vaeltaa.

Yhdessä on turvallista kiittää pyhää Jumalaa.

4. Yhdessä on hyvä olla Taivaan Isän lähellä.

Yhdessä on turvallista pyytää voimaa häneltä.

5. Yhdessä on hyvä olla, Jeesus meitä yhdistää.

Yhdessä on turvallista. Ilo sydämiimme jää.

Anna-Mari Kaskinen 1994

Idea leiristä syntyi seurakuntalaisten ajatusten pohjalta. Monissa perheissä vanhemmat kamppailevat väsymyksen ja taloudellisten ongelmien kanssa. He kokevat, ettei heillä ole aikaa ja resursseja vastata lasten odotuksiin, koska mainoskyläinen yhteiskunta asettaa korkeita vaatimuksia vapaa-ajan viettoon ja yhteisiin hetkiin. Koetaan ettei

työpäivän jälkeen jaksaa enää suunnitella perheen yhteiseen aikaan ihmeellisiä tapahtumia, joita lasten ajatellaan kaipaava. Yhteistä aikaa tulee tämän takia vietettyä vähän. Työttämänä olevilla ei useinkaan ole taloudellisesti varaa tai henkisiä voimavaroja järjestää lapsilleen kalliita lomia tai perheen yhteisiä harrastuksia, joiden malli saadaan televisiosta tai muista medioista.

Leirin muodossa Katariinanseurakunta halusi vastata seurakuntalaistensa tarpeisiin ja tuoda esiin, ettei tärkeää ole se, kuinka paljon rahaa tai aikaa yhteiseen aikaan käytetään, vaan tärkeintä on, että perheet viettävät yhteistä aikaa. Yhteinen aika ja läheisyys vaikuttavat lapsen kehitykseen ja itsetunnon kehitykseen. Leirillä vanhemmat saivat työkaluja omien voimavarojensa ylläpitämiseen, että he jaksavat olla vanhempia, jotka tukevat lapsensa kehitystä, antamalla lapsilleen aikaa ja läheisyyttä.

Samalla muistutettiin, että lapselle merkityksellisimpiä tapahtumia ovat usein ne hetket, joissa koko perhe on toiminut yhdessä. Makkaranpaisto nuotiolla, eväsretket, uimareisut ja vaikka yhteinen leipominen tai askartelu jäävät usein lapsen mieleen ja niitä muistellaan myöhemminkin. Lapset eivät vaadi paljon, mutta aikuiset asettavat usein päänsään yhteisen ajan kriteerit turhan korkealle.

Opinnäytetyöni on produktio. Produktion tavoitteena oli luoda onnistunut perheleiri Sinapin leirikeskukseen 19.7.22.7.2010. Leiri on onnistunut, jos perheet kokevat saaneensa siltä jotain ja nauttivat yhdessäolosta.

Valitsin opinnäytetyökseni tämän produktion, koska toiveenani on valmistumisen jälkeen työskennellä diakonina virassa, joka on painottunut perhetyöhön. Tämän produktiolla on avulla sain mahdollisuuden kehittää perhetyön taitojani ja sain tarpeellista kokemusta alasta. Olen lisäksi kiinnostunut kirkon perhetyön kehittämisestä ja perhelähtöisen työtteen vakiinnuttamisesta diakoniatyössä.

2 TEORIAA PRODUKTION TAKANA

Tutustuin ennen produktion toteuttamista laajasti kirjallisuuteen saadakseni teoriapohjaa ajatuksilleni ja varmistaakseni, että ne olivat toteutuskelpoisia ja perusteltavissa. Seuraavassa olen lyhyesti tutustunut käsitteisiin perhe ja diakoninen perhetyö. Tämän jälkeen perustelen kirjallisuuden kautta, miksi valitsemani leiriteema, joka korostaa yhdessäoloa ja kiireettömyyttä on ajankohtainen ja uskoin sen palvelevan leiriläisiä. Kaikkea esitettävää tietoa on käytetty leiriohjelman suunnittelussa.

2.1 Perhe ja diakoninen perhetyö

Tilastokeskus määrittelee perheen käsitteen seuraavasti: perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia. Reaalimaailmassa voimme kuitenkin ajatella, että jokainen määrittelee viime kädessä itse ketkä ovat hänen perheensä. (Holländer ym. 2009, 2.)

Perhe ja perheen näkökulma kuuluvat kaikkeen seurakuntatyöhön. Diakoniatyön erikoispiirteenä on se, että siinä kohdataan hyvin erilaisia perheitä. Perheiden odotukset toisiaan kohtaan eroavat toisistaan. Useimmat kuitenkin haluavat tukea perhe-elämään ja lasten kasvatukseen. Seurakunnan perhetyön tarkoituksena on antaa perheille vuorovaikutustaitoja ja ongelmanratkaisumalleja. Perhetyön kautta toteutetaan lisäksi kristillisen kasvun tavoitteita ja autetaan perhettä sitoutumisessa omaan perheeseen ja vanhempia kasvussa vanhemmuuteen. Perheille myös vertaistuki seurakunnan perhetyössä on tärkeää. (Jääskeläinen 2002, 194-195.)

Kirkon kasvatustyössä perhenäkökulmaan on jo pitempään kiinnitetty huomiota. Lapsi- ja perhetyöntekijöillä on perhelähtöinen työote, mutta muidenkin seurakunnan työntekijöiden odotetaan nykyään osallistuvan perhetyöhön ja omaavan perhelähtöisen työotteen. Vain tällä tavalla kirkon perhetyöstä tulee laaja-alaista ja nyky yhteiskunnan haasteisiin ja tarpeisiin vastaavaa. (Holländer ym. 2009, 3-4.)

Perhetyötä tehdään kirkossa, koska ihmiset tarvitsevat tukea ihmisenä kasvamisessa, elämän hallinnassa, muiden kohtaamisessa ja uskonsa syventämisessä. Ihminen on luotu toimimaan toisten kanssa ja kirkko haluaa tukea tätä. Lisäksi ihmisen yhteyttä Jumalaan halutaan vahvistaa ja sen kehittymistä tukea. (Lindfors 2010, 9.)

Nykyinen perherakenteiden moninaisuus ja yhteiskunnan paineet ovat johtaneet siihen, että ihmissuhteet ja niiden pysyvyys nähdään erittäin tärkeiksi perheissä. Usein tuodaankin esiin, että perheet tarvitsisivat enemmän yhteistä aikaa, myös useat vanhemmat kokevat, että he tarvitsisivat lisää aikaa parisuhteensa hoitoon. Lisäksi tarpeelliseksi koettaisiin yhteydet vertaisryhmiin, eli toisiin perheisiin, tällä tavalla perheiden ja lasten kasvuympäristö laajenisi. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2008.)

Nykyisessä yhteiskunnassa perheet ovat myös eriarvoistuneet. Osittain tähän vaikuttavat kasvaneet tuloerot ja peruspalveluiden ohentuminen. Suurin osa perheistä on menestyy hyvin sekä taloudellisesti, että sosiaalisesti. Suuri huolen aihe onkin pieni ryhmä perheitä, joille on kasaantunut useita ongelmia, työttömyyttä, päihdeongelmia, mielenterveyden ongelmia, vähävaraisuutta ja ongelmia vanhemmuudessa. Tätä ryhmää tulisi erityisesti tukea ja huomioida suunnitelmissa myös ennaltaehkäisevästi. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2008.)

Perhe nähdään monesti ongelmien lähtökohtana. Hedelmällisempää on kuitenkin miettiä perhettä ratkaisijana, voimavarana ja resurssina. Vanhempi on tässä asiassa avaintekijä, koska vanhemmuus on keskeinen tehtävä hänen elämässään. Vanhemman tulee olla lapselle läsnä, mutta toisaaltaan taas tukea lasta itsenäisyyteen. Vanhemman luomat selkeät rajat tuovat lapselle turvaa ja lapsen luottamus vanhempaa kohtaan kasvaa. Hän tietää, että hän ei ole yksin vaan saa tarvittaessa tukea ja apua. Läsnäoleva ja huomioiva vanhempi kasvattaa lapsen itseluottamusta ja antaa eväitä elämään. Huolenpito ja turva antavat lapselle edellytyksiä pärjätä elämässä tasapainoisena ihmisenä. (Lindgren 2000, 42-43.)

Perhediakoniaa eli diakoniaa perheissä tehdään kristillisten arvojen ja periaatteiden mukaan. Siinä tulee huomioida yhteiskunnan muutokset ja niiden vaikutukset perheiden elämään. Työntekijän tulee olla koko ajan valmiina kehittämään toimintaansa ja olemaan valmis muuttuviin tilanteisiin. Työmuoto kehittyy jatkuvasti ja työmuotojen välisestä yhteistyöstä tulisi kehittää jatkuvasti. Perhediakoniaa tekevän työntekijän täytyy olla monipuolinen, koska perhetyössä hän on monessa roolissa. Hän kohtaa perheen, mutta lisäksi hänen pitää pystyä kohtaamaan kaikki perheen jäsenet yksilöinä, jokainen tarpeidensa mukaan. Perhediakonia vaatii tekijältään ammattitaitoa. Koulutus on tärkeää, mutta yhtä tärkeää on, että työntekijä on motivoitunut ja haluaa kehittää itseään työssään jatkuvasti. (Rundgren 2008, 10-12.)

2.2 Tarve yhdessäoloon ja yhteyteen

Tutkimukset osoittavat sekä kunnissa, että kirkossa on huomattu, että kiireinen ja suorituskeskeinen elämäntapa aiheuttaa lapsille ja perheille paineita. Samalla eriarvoistuminen korostuu ja ihmisten avun- ja tuentarve kasvaa. Kiire ja suorituskeskeisyys vievät usein aikaa perheen yhdessäololta ja monet perheet ovat hyväksyneet tämän, koska kokevat, ettei muuta ratkaisua ole. Usein työelämä on niin kuormittavaa, että se vie suurimman osan vanhemman ajasta ja voimista. Töissä on kuitenkin käytävä, että perheen talous pysyy kunnossa. Tämä aiheuttaa perheissä ristiriitoja ja aiheuttaa voimattomuuden tunnetta. Useat vanhemmat kokevat huonoa omatuntoa perheen vähäisestä yhteisestä ajasta, mutta tilanteen muuttaminen tuntuu ylivoimaiselta. Kunnat ja kirkko haluavat tukea lapsia ja perheitä yhdessä ja yksin. Tämä on johtanut siihen, että kuntien ja kirkon piirissä on perheitä koskevien strategioiden tavoitteissa huomioitu perheiden yhteisen ajan tukeminen ja sen tärkeys. (Holma 2005, 160-164.)

Meidän kirkko -välittävä yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonian ja yhteiskuntatyön linjaus 2015, tuo osaltaan esille ajatusta yhdessä toimimisen ja yhteyden tärkeydestä. Yksi strategian suuntaviivoista on *Vahvistamme yhdessä tekemistä*.

Tällä ei tarkoiteta pelkästään perheitä, vaan kaikkia ihmisiä ja yhteisöjä. Tässä työssä tarkastellaan kuitenkin yhdessäoloa ja tekemistä perheen kannalta tärkeänä toimintana.

Vahvistamme seurakunnassa ja lähiyhteisöissä verkostoja, joissa toteutuvat osallisuus, lähimmäisenrakkaus ja luottamus. Opimme elämään yhdessä ja arvostamme toistemme erilaisuutta. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2010)

Samaan Meidän kirkko -läsnäolon yhteisö strategiaan kuuluu, kirkon eli alojen omia strategiamietintöjä. Kirkon perheneuvonnan strategiassa Meidän kirkko –mukana perheiden arjessa, joka on voimassa vuoteen 2016 tuodaan esille perheiden lisääntynyt avuntarve. Perheneuvontaan olisi enemmän tulijoita kuin on paikkoja. Tämä tarkoittaa, että paikallisseurakuntien täytyy olla valmiita tarjoamaan enemmän tukea ja palveluita perheille, jotka ovat tuen tarpeessa. Avainasemassa on ennalta ehkäisevä työ, perheitä tulisi tukea jo ennen kriisiä. Paikallisseurakuntien ei kuitenkaan odoteta hoitavan perheyötään perheneuvontakeskusten tapaan, koska paikallisseurakuntien työntekijöillä ei ole yleensä ole samaa koulutusta kuin perheneuvojilla. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2010.)

Kirkon perheneuvonnan huomioida asiakkaiden tilanteesta, tukevat ajatusta, että yhdessäoloon ja vapaa-aikaan on perheillä usein liian vähän aikaa. Yhteiskunta asettaa paineita varsinkin perheen äideille. Heidän tulisi olla läsnä lasten elämässä, mutta toisaaltaan odotetaan, että he käyvät töissä ja luovat uraa. Molemmat vanhemmat yrittävät toimia lastensa parhaaksi, mutta usein molemminpuoliset odotukset lasten ja vanhempien välillä nousevat liian suuriksi. Tämä johtuu usein siitä, että yhteistä aikaa on vähän, mutta tehtävää olisi paljon. Työn ja lasten lisäksi vanhempien pitäisi ehtiä hoitaa myös parisuhdettaan, mutta usein joku näistä jää huomiotta kiireessä. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2010.)

Perheissä on perheneuvonnan mukaan usein arjen hallintaongelmia. Työ ja siihen liittyvät asiat vievät paljon aikaa aikuisen elämästä. Työ koetaan yleensä positiivisena asiana, mutta se vie aikaa pois perheeltä. Se vaikuttaa vanhempien parisuhteeseen ja lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen. Työn aiheuttama liikakuormitus vaikuttaa perheen toimintaan ja lisää kiireen tunnetta. Epäsäännölliset työajat aiheuttavat lisäksi usein aikatauluongelmia perheessä. Aikatauluongelmia, kiirettä ja stressiä saattavat aiheuttaa

myös perheenjäsenten harrastukset. Harrastusten määrä on kasvanut ja usein ihmiset kokevat, että heidän pitää harrastaa jotain, vaikka siihen ei oikein olisikaan voimia. Kodin ulkopuolella tapahtuva harrastaminen vie lisäksi aikaa perheen yhdessä oloilta, jos kyseessä on yksittäisen perheenjäsenen harrastus. Monien mielestä olisi mukavampi jäädä kotiin kuin mennä harrastamaan, mutta se mielletään helposti laiskuudeksi. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2010.)

Suomen Kuntaliitto hyväksyi vuonna 2000 lapsipoliittisen ohjelman. Ohjelma syntyi lasten oikeuksien puollustamiseksi ja työkaluksi kuntii. Sen avulla oli tarkoitus ohjata kuntia kehittämään toimintaansa vastaamaan yhteiskunnan tarpeita. Ohjelma lähtee siitä, että lapsi on tärkein ja hänen tarpeitaan tulee tukea. Lapsen hyvinvoinnin takaamiseksi täytyy tukea perheitä ja vanhempia. Ohjelman keskeisiä tavoitteita olivat muun muassa seuraavat:

Aikuisella on aikaa lapselle, ja yhdessäolo on perheelle ilo ja voimavara.

Perheen yhdessäoloa arvostetaan yleisesti.

Työelämä joustaa lasten ja perheiden elämäntilanteiden ja tarpeiden mukaan. (Suomen Kuntaliitto 2000.)

Näihin tietoihin pohjaten ja seurakuntalaisten toiveita huomioiden valitsin leirin teeman, joka on minusta ajankohtaista. Halusin tarjota perheille yhdessäoloa ja mahdollisuuden kokea yhteyttä perheeseen, toisiin perheisiin ja Jumalaan. Mielestäni kirkon tulee kannustaa kaikkiin näihin asioihin.

Nykyään perhe-elämä on yksityisempää kuin ennen ja perhekoot ovat pienempiä. Ihmiset kokevat yhteyttä ryhmässä ja perhe-elämän muutokset ovat vaikuttaneet myös yhteyden ja yhteisöllisyyden kokemiseen. Yhteyden kokeminen on jokaiselle tärkeää hyvinvoinnin takia. Nykyään yhä harvemmat kuitenkin osaavat etsiä yhteyden kokemuksia seurakunnasta. Erityisesti lapsille on tärkeää toimia yhdessä eri ikäisten ihmisten kanssa. Seurakunnan toiminnassa on mahdollisuus saada hyviä kokemuksia yhdessä toimimisesta, toimimalla ja hiljentymällä. (Lindgren 2000, 51-52.)

2.3 Aikaa yhdessäoloon ja terveeseen kasvuun

Näppäräkujan perhe kuului television lastenohjelmistoon 1960-luvulla. Ohjelmassa isä ja lapset nikkaroivat kaikkea mukavaa yhdessä, tai näin ainakin annettiin ymmärtää. Lapset olivat pukeutuneet työasuihin ja jakson alussa he hymyilivät iloisina kuvaruudussa. Käytännössä isä kuitenkin nikkaroi itse kaikki nukkekodista, maustehyllyyn ja lapsille jäi statistin rooli. Yhdessä tekemisen ja yhdessä olemisen kuva muuttui, koska lapset odottelivat, koska hekin saisivat tehdä jotain. Aina kuitenkin isä oli nopeampi tai tarkempi. Hän otti työt itselleen ja lapset odottivat. Edelleen lapset odottavat ja nyt ei puhuta Näppäräkujan jo aikuistuneista ja keski-ikäistyneistä lapsista, vaan lapsista ympäri maailmaa, niistä lapsista, jotka epätoivoisina odottavat puuhailua yhdessä vanhemman tai vanhempien kanssa erilaisissa tavallisissa touhuissa. Usein yhteinen puuhailu loppuu nopeasti tai ei ala ollenkaan. Yhdessä puuhailu on tietyllä tavalla rankkaa, koska lasta pitää ohjata. Hän ei osaa ensimmäisellä kerralla käyttää hiomapaperia, mutta jos asian jaksaa näyttää rauhassa oppiminen alkaa. Aikuisilla on usein kuitenkin niin paljon asioita mielessään, että tällainen yhteinen arkinenkin puuhailu unohtuu ja jää kiireen alle. (Hirvonen 2006, 31-32.)

Lapsi tarvitsee aikaa ja rauhaa omaksuakseen uusi asioita ja ajatuksia. Lapselle tulisi tämän takia antaa tilaa ja aikaa toimia, vaikka hän välillä onkin aikuisen mielestä hidas. Omaan tahtiin tekeminen ja kokeminen antaa lapselle tilaisuuden kasvaa ihmisenä. Lapsen aika on yleensä lähes kokonaan aikuisen hallinassa. Aika hajoaa pieniin paloihin ja lapselle selviää usein vasta juuri ennen tapahtumien alkua, mitä seuraavaksi tapahtuu. Pitää mennä nukkumaan, pitää lähteä päiväkotiin. Pitää tehdä paljon asioita, eikä niistä voi kieltäytyä. Nykyään hektisessä yhteiskunnassa koko perheen päivä on usein suunniteltu minuutilleen etukäteen. Tämän takia olisi tärkeää kertoa lapselle etukäteen päivän ohjelmasta. Tietysti lapsen kehitystaso huomioiden. Välillä tulisi lisäksi järjestää aikataulutonta aikaa yhdessä perheenä. Laskottelu ja ajaton oleminen on yhtä tärkeää hyvinvoinnille, kuin asioiden tekeminen. Yhdessä vietetty aika ja arkisten asioiden tekeminen yhdessä antaa lapselle tärkeää pääomaa. (Vehkalahti 2007, 10,43-44.)

Onnellisuus arvona on noussut keskustelun aiheeksi useilla tieteenaloilla, yllättävästi myös taloustieteen alalla. Talouskasvun ja onnellisuuden suhdetta on pohdittu ja kes-

kustelu toi esiin faktan ettei talouden kasvu ole lisännyt merkittäväällä tavalla onnellisuutta rikkaissa maissa. Koti, perhe ja sosiaaliset suhteet ovat huomattavia onnellisuuden osatekijöitä ja ihmisille on huomattavan tärkeää saada viettää aikaa perheensä parissa. Onnellisuutta vähentävä tekijä on työ, silloin kun se vie aikaa perheeltä. Useat kokevat, että työ vie liikaa aikaa ja voimavaroja perheeltä, mutta kokevat samalla olevansa voimattomia asian suhteen. Tämä aiheuttaa huonoa omaatuntoa ja riittämättömyyden tunnetta. Vapaa-ajan arvostus kasvaa koko ajan se on yhä tärkeämpi arvo ihmisille. Perheen kanssa vietettävän ajan arvostus on noussut. Tämän takia tulevaisuudessa yritysten imagotekijänä voidaan pitää ratkaisuja, jotka tukevat työn ja perhe-elämän yhteensovittamista. Työnantaja hyötyy tästä, koska onnistunut yhteensovittaminen auttaa ehkäisemään työuupumusta. joustavat työsuhteet etätyö ja osa-aikatyö ovat nykyään jo suosittuja työmuotoja, joiden määrä tulee kasvamaan. Tulee kuitenkin huomioida, että vaikka ne lisäävät perheiden yhteistä aikaa ja helpottavat elämän hallintaa työaika voi hämärtyä ja saavutettu hyöty jää pieneksi. Ihmiset haluavat hyvää ja laadukasta arkea, jossa perhe ja työ yhdistyvät niin, että kumpikaan elämänalue ei kärsi. (Moisio & Huuhtanen 2007, 36-38.)

Perheissä usein viikonloppuihin kerääntyy paljon odotuksia, koska silloin on usein ainoa hetki, kun vanhemmat pystyvät rentoutumaan ja kokevat olevansa rentoutuneempia kuin arkiviikolla. Perheiden yhteiset hetket rajoittuvatkin usein viikonloppuihin, koska viikolla kaikilla on niin paljon muuta, työ, päiväkotit, koulu ja harrastuksia. Viikonloput voivat kuitenkin olla raskaita, jos niihin kohditetaan suuria odotuksia siitä, että pitäisi tehdä yhdessä jotain erikoista. Useat vanhemmat kokevatkin, että välillä viikonloput tuntuvat kaikelta muulta kuin rentoutumiselta ja työaika tuntuu houkuttelevalta. Perheen yhteistä ohjelmoimatonta aikaa taas kaivataan enemmän, mutta samalla mietitään onko se hyväksyttävää. (Kinnunen, Malinen & Laitinen 2009, 131, 137-139)

2.4 Luottamus vaatii aikaa ja hyväksymistä

Kaikki lapset tarvitsevat turvaa, eikä lapsen tarvitse itse pystyä huolehtimaan itsestään tai muista perheenjäsenistä. Kaikki ihmiset tarvitsevat jonkun, johon voivat luottaa. Lapsen elämässä tulee vertaissuhteiden lisäksi olla myös aikuisia, joihin hän voi täysin luottaa ja turvautua. Luotettavien aikuisten lisäksi on tärkeää, että lapsi saa tuntea itse olevansa luotettava. Tämä kehittää lapsen itsentuntoa ja on sen kannalta välttämätöntä. Aikuisen ja lapsen valtasuhteessa aikuinen on lapsen yläpuolella. Tämä merkitsee sitä, että aikuisen täytyy ansaita lapsen luottamus. Lapsen perspektiivista katsottuna aikuisen tulisi kuitenkin luottaa lapseen ennen, kuin aikuinen voi odottaa luottamusta lapsen puolelta. Lapsen on vaikeaa toimia pyydetyllä tavalla, jos hän kokee sen olevan odotusten vastaista. Lapsi saattaa ajatella ettei hänen kannata edes yrittää, jos hänen tekemiseensä suhtaudutaan asenteellisesti: ”Ei se kuitenkaa osaa!” Joka johtaa siihen, etteivät aikuiset odota lapselta mitään. Odotuksiin lapsen on helpompi vastata. Voi tuntua vaikealta vaatia luottamusta ilman ehtoja, koska tilanteet voivat olla tällaisissa tapauksissa hyvin naiveja. Usein kuitenkin osoittautuu, että luottamus luo luotettavuutta. Tilanteet joissa aikuinen osoittaa asennoitumisella luottavansa lapseen, tuottavat yleensä positiivisia tuloksia. Lapsen ja aikuisen välisessä luottamussuhteessa onkin tärkeää, että molemmat tietävät miten luottamus toiseen syntyy ja luovat yhteiset säännöt sen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. (Sinkkonen 2009.)

Luottamusta voi osoittaa lapselle olemalla itse luotettava eli esimerkin kautta. Lapsen itseluottamuksen kehittymisen kannalta on tärkeää, että lapselle annetaan luottamustehtäviä ja vastuuta. Aikuisen tulee kuitenkin arvioida mikä sopii kennellekin ja kuinka suurin panoksi edetään. Aina suurien riskien ottaminen vastuun ja luottamustehtävien antamisessa ei toimi toivotulla tavalla ja epäonnistumiset voivat olla liian suuria lapsen perpektiivistä. Lasta tulee kuitenkin rohkaista myös hänelle vieraille urille. Lapsen tulee oppia ettei luottamus ole ansa. Aikuisen täytyy pystyä käsittelemään lapsen yritykset koetella aikuisen luottamusta. Jos lapsi huomaa, ettei aikuinen luota häneen, menettää moni asia merkityksensä. Aikuisen luottamus tuo lapselle turvaa, joka häviää, jos lapsi kokee ettei hän ole aikuisen silmissä luotettava. Luotettavuuteen liittyy myös luottaminen lapsen arvostelukykyyn ja hänen ideoidensa tukeminen ja taitoihin luottaminen.

Tämä kannustaa lasta kehittämään itseään, luomaan päämääriä ja kasvattaa itsetuntoa. (Vehkalahti 2007, 55-58.)

Aikuisen tulee huolehtia, ettei hän petä lapsen luottamusta. Lapsi voi kuitenkin kokemuksen kautta oppia, ettei aikuiseen voi aina tai yleensä luottaa. Työ tai muut kiireet voivat mennä lapselle annettujen lupausten ohi. On tärkeää muistaa, että vaikka lapsi ei voi ”erottaa” aikuista, petetyt lupauksen jäävät lapsen ja aikuisen väliin. Lapsen on vaikeaa uskoa aikuisen lupauksiin ja noudattaa sääntöjä, jos hän kokee ettei niillä ole väliä. Näin tapahtuu jos aikuinen ei ole luottamuksen arvoinen vaan pitää lapselle annettuja lupauksia toisarvoisina. Lapsen käytös voi erota merkittävästi niiden aikuisten parissa joihin hän luottaa, verrattuna niihin, jotka eivät ole hänen silmissään luotettavia. Lapsen oikeudentajua tulee kunnioittaa. Luottamuksen syntymisen ja sen ylläpitämisen takia on tärkeää, että aikuinenkin myöntää virheensä ja perustelee yhteiset säännöt ja kohtelee lasta tasapuolisesti. Aikuisen tarjoaman avun ja rakkauden tulee olla ehdotonta. Lapsen täytyy pystyä kääntymään aikuisen puoleen ilman pelkoa siitä, että hänen kertomansa asiat jäävät huomiotta tai niitä levitellään muiden tietoon. (Vehkalahti 2007, 62-64.)

2.5 Ryhmä ja ryhmätoiminta

Ryhmä voi olla perhe, kaveriporukka tai mikä tahansa joukko, jokaiselle on tärkeää kuulua johonkin ryhmään. Turvallinen ryhmä on yhteisö, jossa sen jäsenten parhaat puolet tulevat esiin. Jokainen saa olla oma itsensä ja samalla kehittymättömämmät puolemmet vahvistuvat. Ryhmän jäsenet uskaltavat kokeilla rajoja, eikä ketään hyljitä. Eritäin turvallinen ryhmä toimii tukena ja turvana, ja sen jäsenet voivat kertoa kipeitäkin asioita toisilleen. Turvallinen ryhmä on yhteisö, jossa itsetunto vahvistuu ja oppii huomioimaan toisten tarpeita. Huonossa ryhmässä hallitsee usein pelko, ryhmän jäsenet käyttäytyvät epäsosiaalisesti ja yhteyttä ei synny lainkaan. Tämä johtaa siihen, että ryhmäläiset ovat yksi. Ryhmän toiminnan kannalta on tärkeää, että ohjaajalla on ammattitaitoa ja ihmistuntemusta. (Aalto, 2000, 15-21.)

Hyvä eli turvallinen ryhmä lisää ihmisen hyvinvointia. Yksin toimiessaan ihminen toimii usein mieltymystensä mukaane ikä kehity itselleen epämiellyttävämmissä asioissa. Ryhmässä toimiessaan ihminen joutuu suhteuttamaan ajatuksensa ja toimintansa ryhmän yhteiseen toimintaan. Hän saattaa samalla löytää uusia puolia itsestään ja kehittää heikompia taitojaan. Ryhmä toimii tällaisissa tilanteissa itsetunnon lisääjänä eli reflektion välineenä. (Jauhiainen & Eskola 1994, 15-16.)

Reflektio on yleiskäsite niille kognitiivisille ja affektiivisille toiminnoille, joilla ihminen pyrkii selvittämään kokemuksiaan tavoitteenaan uuden tiedon konstruointi tai uusien näkökulmien löytäminen. Reflektio on välttämätöntä oppimisen kannalta. (Mäkinen 2005.)

Ihminen saa ryhmästä tukea ja voi peilata ajatuksiaan muiden ajatuksiin. Hyvä ryhmä parantaa jaksamista ja antaa voimaa vaikeilla hetkillä. Usein ryhmän tukea kaivataankin eniten vaikeilla hetkillä. Samassa elämäntilanteessa olevien kohtaaminen antaa lisää voimaa ja avaa helposti uusia vaihtoehtoja, joita ei ole aiemmin tullut ajatelleeksi. Vertaisryhmä antaa tukea ja voimia jatkaa eteenpäin. Ryhmässä ihmisen persoonallisuus kasvaa ja tulee vahvemmaksi. Ryhmässä toimimisen keskeisin hyöty ihmiselle onkin persoonallisuuden kehittyminen yhteenkuuluvuuden kautta. (Jauhiainen & Eskola 1994, 17.)

Vertaisryhmän tuella ja muulla vuorovaikutuksellisella tuella pyritään voimaantumiseen, jolla tarkoitetaan yksilön ja yhteisöjen kykyjen, mahdollisuuksien ja lisääntymistä. Voimaantuminen on henkilökohtainen prosessi, siihen tarvitaan halua ja voimaa, jota ei voi saada muilta. Siihen liittyy vahva halu kehittyä sekä kyky toimia mielestään oikein. Tärkeää voimaantumisessa on muilta saatu kannustava palaute ja reflektiota tukeva vuorovaikutuksellisuus. Onnistumisen edellytyksenä ovat lisäksi luottamus, kunnioitus, tuki, aito osallistuminen ja sitoutuminen asiaan. (Siitonen 1999.)

3 SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

Opinnäytetyöni oli produktio, joka toteutui leirinä kesällä 2010. Produktio on lyhykkestoinen hanke, josta syntyy produkti eli tuotos. Produktion avulla voidaan kehittää menetelmiä käytännön työhön. Syntynyt produkti voi olla palvelu, kuten tässä työssä tai jokin esine. Produkti suunnataan usein tietyille käyttäjäryhmälle, minun työni tapuksessa lapsiperheille. Produktion toteutuksen pohjana tulee käyttää ammattikäytännön mukaista sopivaa, tutkittua tietoa. Työni muodostuu produktiosta eli leiristä ja raportista. (Kuokkanen ym. 2007, 32.)

Enkelin kosketus -leiri oli Katariinanseurakunnan kesän 2010 perheleiri. Seurakunnalla on resursseja järjestää yksi perheleiri vuodessa ja leirin ajankohta on vakiintunut kesään. Leirin toteutuksessa otettiin huomioon seurakuntalaisten toiveet, joita he olivat kertoneet työntekijöille. Erikseen leiriä varten ei kysytty seurakuntalaisten toiveita, vaan huomioitiin niitä syys- ja kevätkauden aikana saatuja sponttaaneja toiveita siitä, millainen hyvä leiri olisi.

Leirin toteuttaminen Katariinanseurakunnan perhetyön kanssa oli selkeä valinta, koska produktion toteuttajalla oli entuudestaan yhteyksiä Katariinanseurakuntaan ja sen perhetyöhön. Oli mukavaa lähteä yhteistyöhön tahon kanssa, joka mielellään otti minut mukaan tiimiinsä ja jonka toimintatavat olivat minulle ennestään tuttuja. Tämä helpotti yhteistyötä ja töiden ja vastuun jakamista.

3.1 Katariinanseurakunnan esittely

Katariinanseurakunta sijaitsee Itä-Turussa ja sen alueella asuu 27 000 ihmistä, joista 17 000 kuuluu seurakuntaan. Seurakuntaan kuuluvat lähiöt ja alueet ovat hyvin erilaisia keskenään ja niiden taustat eroavat toisistaan. Seurakuntaan kuuluu kaksi kirkkoa, Pyhän Katariinan kirkko ja Varissuonkirkko sekä viisi seurakuntataloa. Pyhän Katariinan kirkko on vanha kivikirkko ja Varissuon kirkko moderni kirkko, joka on rakennettu vasta 1980 -luvun alussa. Katariinanseurakunnan työntekijöihin (hengellisentyön) kuu-

luu kirkkoherra, kahdeksan teologia, kaksi kanttoria, kolme nuorisotyöntekijää, kolme diakonia, perhetyönsihteeri ja lähetys sihteeri. Perhetyötä tekevä perhetyönsihteeri on seurakunnassa tuntityöläinen ja tekee työtään 30 tuntia viikossa. Katariinanseurakunnan perhetyöhön kuuluvat perhekerhot, joita järjestetään kolmessa toimipisteessä, Vauvamuskaari ja erilaiset tapahtumat, kirkkovuoden eri teemoilla. Lisäksi tarjoilla on keskusteluapua ja vanhemmille suunnattua henkilökohtaista tukitoimintaa. (Katariinanseurakunta 2010.)

Katariinanseurakunta on alunperin kuulunut Kaarinan seurakuntaan ja alueen pienentämiseksi se jaettiin 1991 Katariinanseurakuntaan ja Kaarinan seurakuntaan. Seurakunnan aluejaossa käytettiin rajana kuntarajaa. Turun puolella rajaa oleva osa Kaarinan seurakuntaa nimettiin Katariinanseurakunnaksi. (Kaarinan seurakunta 1991.)

3.2 Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän perhetyön tavoitteet

Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä on luonut yhteiset tavoitteet perhetyöhön, koska sellaisille koettiin tarvetta. Ne syntyivät Perhetyön suunnittelu- ja edistämisfoorumissa, jossa mukana on paikallisseurakuntien lapsi- ja perhetyön pappeja, perhetyöntekijöitä, perheneuvottelukeskukseen työntekijöitä ja kasvatustieteiden keskuksen työntekijöitä. Tavoitteet on tarkoitettu apuvälineeksi työhön ja niiden avulla perhetyötä voidaan tarkastella ja kehittää. Niiden ohella voidaan käyttää seurakunnan omia strategioita. Mielestäni oli luontevaa ja tarpeellista käyttää oman seurakuntayhtymän strategiaa. Se nostaa esille asioita, joita pidin tärkeinä leiriä suunnitellessani. Strategia oli paikallinen eli juuri aluettamme koskeva. Sitä suunniteltaessa oli huomioitu juuri meidän alueemme perheitä, eikä perheitä valtakunnallisella tasolla. Strategia nostaa ylös juuri niitä teemoja, jotka koin tärkeiksi ja tämä vakuutti minua siitä, että leirin teema oli osuva. Seuraavassa strategian tavoitteet: (Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä 2009.)

Perhetyön tavoitteet

- 1. Tukea lapsen oikeutta hyvään elämään vanhemmutta ja lapsen lähipiiriä tukien.*
- 2. Kiireetön toiminta ja aikaa jokaiselle toiminnalle.*
- 3. Toimia perheiden hyväksi, työalojen ja yhteiskunnan toimijoiden yhteistyöllä.*
- 4. Toimia yhteisöllisesti perheitä osallistaen*
- 5. Tukea perhettä tasapainoiseen elämään suhteessa Jumalaan, omaan itseensä ja lähipiiriinsä sekä ympäröivään luontoon ja yhteiskuntaan*
- 6. Tehdä perhetyön arvot eläväksi hyödyntäen perhetyötä tekevien omaa persoonaa ja intuitiota.*

(Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä 2009)

3.3 Suunnittelun aikataulu

Produktio käynnistettiin helmikuussa 2010 neuvotteluilla seurakunnan edustajan kanssa. Maaliskuun 2010 aikana etsin kirjallisuutta leiriohjelman suunnittelua varten ja tutustuin löytämäni kirjallisuuteen. Maaliskuussa pidettiin ensimmäinen suunnittelupalaveri leiristä. Työskentelin paljon yksin, koska Katariinanseurakunnalla ei ollut hetkellisesti perhetyönsihteeria. Leirin nimi Enkelin kosketus syntyi sattumalta, piti keksiä nimi leirille mainontaa varten ja halusin nimen, joka kuvaisi jotain hyvää ja lämmintä. Enkelin kosketus oli ensimmäinen nimiehdotus, joka jäi mieleen ja tuntui hyvältä vielä tunnin kuluttua keksimisestä. Näin syntyi nimi leirille. Maaliskuun alussa tein leirimainokset. Leiristä tehtiin mainosjulisteita (LIITE1), jotka olivat kokoa A2, sekä pienempiä käteen sopivia mainoksia kokoa A5 ja A6. Leirin mainoskampanja aloitetaan maaliskuun viimeisellä viikolla. Se suunnattiin seurakunnan omille lapsiperheille ja mainostus tapahtui seurakunnan perhekerhoissa ja alueen ilmaisjakelulehdessä. Periaatteena oli kaikki saavat tulla, eli emme tarjonneet leiriä vain valikoidulle ryhmälle. Maaliskuun aikana suunnittelin alustavan rungon leiriohjelmalle. Tässä vaiheessa vastasin kaikesta suunnit-

telusta. Syy tähän oli, että seurakunnalla ei ollut sillä hetkellä muita henkilöstöresursseja perhetyöhön. Työryhmä muodostui vasta loppu keväästä.

Aikuisten ohjelmatuokioiden suunnittelin huhtikuussa 2010. Ilmoittautumisaika loppui 21.5.2010 ja tämän jälkeen leiriohjelma (LIITE3) varmistui, kun osanottajien ikä- ja sukupuolijakauma selvisivät. Toukokuussa ja kesäkuussa tein alustavia merkintöjä raporttia varten ja lähetin leirikirjeet (LIITE2).

Leirivalmistelut tehtiin heinäkuussa, leiriä edeltävällä viikolla. Silloin suunnittelin palutelmakkeen, jonka käytöstä olimme sopineet yhdessä työryhmän kanssa. Halusimme palautetta kehittääksemme seurakunnan perheleirejä ja toinen tärkeä syy palautteen keräämiseen oli opinnäytetyöni. Leiri oli 19.7.-22.7.2010 Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän leirikeskuksessa, Sinapissa Turun Kaksikerrassa. Leirin jälkeen kävin läpi leiristä tulleen palautteen, leiriläisiltä ja työntekijöiltä ja kirjoitin raportin.

Leirillä oli kolme vetäjää perhetyönsihteeri, perhetyötä tekevä teologi ja minä. Lisäksi meillä oli apunamme kolme seurakuntayhtymän palkkaamaa leiriavustajaa, joista kaksi oli alaikäisiä ja kaksi vapaaehtoista aikuista avustajaa. Leiriläisiä oli 44, joista 17 oli aikuisia ja 27 lapsia. Perheitä oli 14, joista 8 oli yksinhuoltajaperheitä. Alle 3-vuotiaita oli mukana seitsemän. Lapsista 5 oli 3-6-vuotiaita ja 2 yläkouluikäisiä (14 ja 15-vuotiaita). Loput 13 olivat alakouluikäisiä (7-12-vuotiaita).

Leirille ilmoittautuneita oli viisi enemmän, kuin mukaan mahtui. Kolme heistä (yksi perhe), sai peruutuspaikat. Leiripaikat täytettiin ilmoittautumisjärjestyksessä. Seurakuntayhtymän käytännön mukaisesti oman seurakunnan jäsenet olivat etusijalla, se ei tuottanut suurta ongelmaa, koska ulkopuolelta mukaan oli ilmoittautunut vaan yksi kahden hengen perhe, joka jäi ulkopuolelle, koska paikkoja ei ollut.

3.4 Leiriohjelman suunnittelu

Ohjelmatuokioiden suunnittelussa ja toteutuksessa tulee huomioida, että kaikki ei välttämättä onnistu aina niin, kuin sen on suunnitellut. Ammattitaitoiseen toteutukseen kuuluu, että ohjaaja pystyy joustamaan tilanteen mukaan. Ohjaajan tulee kuullostella tilannetta ja tehdä ohjelmaan muutoksia, jos hän aistii siihen tarvetta. Ryhmät vaihtelevat ja ryhmän toimintaan vaikuttavat aina sen kaikki jäsenet. Ohjelmaa suunnitellessa ohjaajan tulee huomioida, minkä ikäisiä ryhmäläiset ovat, onko yhdistäviä tekijöitä ja minkälaisista lähtökohdista ohjelmaan lähdetään. Uusi ryhmä toimii erilailla kuin jo vakiintunut ryhmä. On hyvä muistaa, että se mikä toimii yhdellä ryhmällä ei toimi välttämättä toisella. Taitotasot vaihtelevat ja ohjaajan tulee huomioida tämä ohjelmaa suunnitellessaan. Aina ei onnistu ensimmäisellä kerralla, mutta sen ei kannata antaa lannistaa. Harjoittelemalla pystyy parantamaan taitojaan. Hyvä ohjaaja tietää koska pitää lopettaa ja milloin ohjelma ei sovi hänen ryhmälleen ollenkaan. (Leskinen 2009, 17-19.)

Työryhmässä päätimme, että minä vastaan leirin teeman suunnittelusta ja suurista linjoista. Leiriohjelman ohjelmatuokioiden jaoin meidän, kolmen työntekijän kesken. Leiriohjelman kaikki ohjelmatuokioiden tukivat toisiaan ja antoivat erilaisia näkökulmia asioihin. Teemaksi valittiin yhdessä ja yhteydessä tuli esiin niin toiminnallisissa kuin keskusteluvissakin ohjelmatuokioissa. Linjauksena oli, että kiireettömyys ja yhdessäolo kuuluivat kaikkeen ohjelmaan ja toimintaan. Kaikessa painotettiin lisäksi luottamuksen merkitystä ja sen tärkeyttä. Ohjelmaa suunnitellessani tutustuin edellä esiteltyihin Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän perhetyön tavoitteisiin, huomion ne ohjelman suunnittelussa, että meillä olisi käytännössä mahdollisuus järjestää tavoitteita vastaava leiri. Tässä tulee kuitenkin huomioida, että lyhyellä leirillä ei tavoitteita aseteta samalla tavalla kuin pitempi kestoisessa jatkuvassa toiminnassa.

Leiriohjelmaan kuului joka päivä aamu- ja iltahartaus, jotka järjestettiin kappelissa tai ulkona, koska ilma oli niin lämmin. Olin suunnitellut hartauksiin ennen leiriä aiheita, jotka jaoin työntekijöiden kesken kesäkuun suunnittelupalaverissa. Pääosan hartauksista halusi ottaa työksensä teologi. Hänellä ei ollut aikaisempaa leirikokemusta ja hän koki hartaudet itselleen tutuimmaksi tavaksi osallistua leiriohjelmaan. Lisäksi hän otti päävastuun leirin viimeisen päivän Yhteisestä messusta. Päätimme, että minä toimin

ohjelmavastaavana ja perhetyönsihteeri turvallisuusvastaavana. Leirin johtovastuun jaoimme kolmestaan. Käytännön asioiden hoitaminen painottui kuitenkin enemmän minun ja perhetyöntekijän vastuulle, koska teologilla ei leirikokemusta ollut ja leirikäytännöt olivat hänelle vieraita. Ennen leiriä ehdimme pitää vain kaksi palaveria. Tämän takia jaoimme tehtävät ja jokainen vastasi omien tehtäviensä toteuttamisesta. Leirillä kävimme läpi ohjelmasisältöjä tarpeen mukaan. Pääperiaate oli kuitenkin, että jokainen vastasi omista suunnitelmistaan ja pyysi tarvittaessa apua toteutukseen. Tämä toimi meidän johtotiimissämme ja ohjelma toteutui stressittömästi.

Turvallisuusasiat nousivat ennen leiriä esiin normaalia enemmän, koska meille oli tulossa leirille normaalia suurempi ryhmä. Iso ryhmä on haastavampi ja henkilökunta täytyy mitoittaa niin, että avustajat riittävät. Esimerkiksi lasten valvontaan tarvittavien määrä kasvaa lasten määrän kasvaessa, se ei voi olla joustamaton vakio. Lisäksi turvallisuus suunnitteluun vaikuttivat helteinen kesäsää, joka lisäsi uintia ja muuta vesiurheilua sekä runsaat kyykäärmehavainnot leirikeskuksen alueella. Seuraavassa tarkemmin kirkkohallituksen ohjeistusta turvallisuus asioista, jotka tulee huomioida leirin suunnittelussa. Leiriä suunnitellessa näihin asioihin tulee kiinnittää huomiota, eikä niitä voi sivuuttaa omavaltaisesti.

3.5 Sinapin leirikeskuksen esittely

Sinapin leirikeskus sijaitsee 25 kilometrin päässä Turun keskustasta, Kaksikerran saarella, Vapparnin rannalla. Vuonna 2003 valmistui uusi majoitusrakennus, jossa on 19 kahden hengen huonetta, joissa kaikissa on lisäksi varavuode mahdollisuus. Lisäksi neljä huoneista on perhehuoneita. Tämä tarkoittaa, että kaksi huonetta yhdistyy yhdeksi tilaksi, avaamalla huoneiden välissä oleva välioivi. Yhdeksän huoneista on invahuoneita, joissa on tilaa liikkua helposti pyörätuolilla. Kaikissa huoneissa on oma wc ja suihku. Lisäksi tarjoolla on viisi pinnasänkyä, joita lainataan tarpeen mukaan. Leirikeskuksessa on ruokala, sisäsauna, rantasauna, uimaranta, ulkoharrastus mahdollisuuksia, kappeli ja

ryhmätoiminta tiloja, takkahuone ja grillipaikka. (Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä 2010)

Kappelissa järjestettiin päivittäiset aamu- ja iltahartaudet ja torstain Yhteinen Messu. Ryhmätilat leirikeskuksessa ovat melko pieniä, joka asetti haasteita ohjelman järjestämiselle, koska kyseessä oli iso ryhmä (44). Onneksi leirin aikaan oli helteinen ja aurinkoinen sää ja ohjelmaa pystyttiin järjestämään ulkona, jossa puitteet ovat hyvät. Lisäksi suunnittelussa tuli huomioida kiinteät ajat kuten ruokailut, jotka toivat päiviin hyvän rytmin.

3.6 Leiriturvallisuus tärkeä osa suunnittelua

Leirit ovat vakiintunut osa seurakuntien toimintaa. Tämän takia on tärkeää, että turvallisuus asiat huomioidaan jo leirien suunnitteluvaiheessa. Koska leirejä järjestetään paljon ja ne ovat suosittuja, tulee seurakunnan työntekijöiden kiinnittää huomiota turvallisuusasioihin ja pitää niitä osana laadukasta leirituotetta. Turvallisuuteen liityvistä asioista suurin osa on lakisääteisiä, ja niitä tulee noudattaa kaikessa leiri- ja retkitoiminnassa. Turvallisessa ja turvatussa toiminnassa tulee aina huomioida sekä osallistujien että työntekijöiden turvallisuus. Ei siis riitä, että vain osallistujien turvallisuus on taattu. Täytyy miettiä myös, miten työntekijät voivat turvallisesti ratkaista mahdollisia vaara- tai ongelmatilanteita. Kirkkohallitus on laatinut täsmä ohjeet, joita tulee noudattaa seurakuntien leiri- ja retkitoiminnassa. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2006.)

Jokaista leiriä varten työntekijöiden tulee valita leirillä työskentelevistä henkilö, joka toimii turvallisuusvastaavana. Turvallisuusvastavaa laatii ennen leiriä Turvallisuusasiakirjan ja perehtyy tätä kautta mahdollisiin riskeihin, leiripaikan hälytysjärjestelmiin, hätätilanteiden hoitoon, leiriläisten terveydentilaan ja mahdollisiin terveydellisiin rajoitteisiin. Turvallisuusasiakirjassa on lisäksi määritelty leirillä työskentelevien työtehtävät, ja kaikkien tulee tutustua turvallisuusasiakirjaan ennen leirille lähtöä ja allekirjoittaa se.

Tällä osoitetaan, että työntekijät ovat tutustuneet turvallisuusasiakirjaan ja huomioivat työssään riskit ja pystyvät toimimaan vieraissakin ympäristöissä turvallisesti. Esimies tutustuu turvallisuusasiakirjaan ennen leiriä ja allekirjoittaa sen hyväksyen alaistensa työn. Seurakunnilla tulee olla lisäksi oma turvallisuussuunnitelma, jota voidaan käyttää apuna turvallisuusasiakirjaa suunniteltaessa tai joissain tilanteissa koko turvallisuussuunnitelma voidaan liittää osaksi turvallisuusasiakirjaa. Tämä on kuitenkin paikka kohtaista ja käytännöt ovat erilaisia. Seurakunnilla tulee kuitenkin olla turvallisuussuunnitelmat, joista ainakin suurempien riskien toimintojen turvallisuussuunnitelmat tulee aina liittää osaksi turvallisuusasiakirjoihin. Suurempien riskien toiminnoiksi lasketaan esimerkiksi melonta tai kiipeily. Ohjelman suunnitteluvaiheessa tulee huomioida vaatiiko suunnitellun ohjelman toteutus lisäkoulutuksia. Seuraava lainaus sisältää mielestäni keskeisen ajatuksen leiriturvallisuudesta pähkinänkuoressa (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2006.)

Toiminta on turvallista, jos siihen liittyvät riskit ovat hyväksyttäviä. Turvallisuudella tarkoitetaan kokonaisvaltaista fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta, niin ettei kenellekään aiheudu loukkaantumista tai vammautumista eikä horjuteta tarpeettomasti psyykkistä tasapainoa.

(Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2006.)

Turvallisuusasiakirjaa tehdessä pitää arvioida riskit. Tämä on tärkeä osa leirin suunnittelua, koska ennalta arvioimalla ja valmistautumalla voidaan ennaltaehkäistä vahinkoja tai tapaturmia. Riskien arviointi ja mahdollisten ongelmien ennalta puinti ja ratkaisumallien etsiminen auttaa ja nopeuttaa toimintaa mahdollisissa hätätilanteissa. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2006.)

Leirirakennuksen ja leirialueen vähäinenkin tuntemus etukäteen lisää turvallisuutta ja helpottaa toimintaa. Leirin mainonnassa tulee huomioida, että mainonta on sisällöllisesti kattavaa ja antaa oikean kuvan toiminnasta eikä ohjaa harhaan. Leirikirjeen tulee olla informatiivinen ja antaa leiriläisille etukäteen tarpeeksi tietoa leiristä ja leiriympäristöstä, että he osaavat varautua oikealla tavalla leiriin. Leirille tilattavan kuljetuksen tulee olla asianmukainen ja turvallinen. Työntekijän tulee etukäteen varmistaa, että kuljetus täyttää siltä vaaditut normit. Työntekijän tulee puuttua asiaan, jos hän tai leiriläiset huomaavat kuljetuskalustossa puutteita tai kuljettaja ei ole kykenevä työhönsä. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2006.)

Leiriläisten sairaudet tai vammat tulee huomioida leiriä suunnitellessa ja mahdollisiin sairaskohtauksiin tulee varautua. Tilojen ja ohjelman tulee olla turvallista myös liikunta-rajotteisille tai näkövammaisille, jos heitä on osallistumassa leirille. Tällaisissa tilanteissa haastetta usein lisää se, että he ovat osana ei vammaisten ryhmää, jonka tarpeet poikkeavat heidän erikoistarpeistaan. Monikulttuurisuuden lisääntyessä tulee huomioida ulkomailta Suomeen muuttaneiden erilaiset tavat, ajatusmallit ja toimintamallit. Vahvat toimintamallit, suomalaisen kulttuurin tuntemattomuus ja kielen ymmärrysvaikeudet voivat aiheuttaa vaaratilanteita. Työntekijän täytyy lisäksi varmistaa, että leiripaikka on turvallinen ja asianmukainen ja tarjoiltava ruoka syömäkelpoista. Työntekijöiden täytyy varautua ja suunnitella, miten toimitaan, jos joku leiriläisistä tai työntekijöistä sairastuu tai loukkaantuu. Edellämainitut asiat tuovat esiin sen, että turvallisuuteen vaikuttavat useat asiat ja niiden miettiminen ja tilanteisiin varautuminen ennaltaehkäisee vaaratilanteita ja antaa valmiuksia toimia hätätilanteissa nopeammin ja tehokkaammin. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2006.)

Varsinkin kesän leireillä tulee miettiä vesiturvallisuutta, jos leiripaikka sijaitsee veden äärellä tai paikalla on uima-altaita tai muita vesialtaita. Uintii tulee järjestää asiallien uimavalvonta. Siinä tulee huomioida, ettei alaikäisiä tai vapaaehtoisia työntekijöitä ja avustajia saa laittaa vastuuseen valvonnasta. Uintia koskevat säännöt tulee kertoa selkeästi leiriläisille ja niitä tulee ohjata noudattamaan. Seurakunnilla ja seurakuntayhtymillä on omia tarkentavia käytäntöjä ja ohjeita uintisäännöissä, joihin tulee tutustua ennen leiriä. Usein työntekijöiltä edellytetään hengenpelastuskoulutukseen osallistumista. Vesillä liikuttaessa tulee noudatta Suomen lakeja ja käyttää esimerkiksi veneillessä pelastusliivejä. Työntekijöiden tulee huolehtia siitä, että tarvittaessa pelastusliivit ovat saatavissa. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2006.)

4 LEIRIOHJELMAN LÄPIKÄYNTI

Tässä luvussa käyn läpi leiriohjelmaa ja sen toteutumista leirillä. En tarkastele kaikkia ohjelmatuokioita erikseen, vaan kokonaisuuksina. Kaikkien ohjelmatuokioiden seikka-peräinen esittely ja toteutuksen arviointi ei ole tässä työssä olennaista, eikä työn laajuudenkaan kannalta mahdollista.

Leirin ohjelmarunko oli päivittäin samanlainen. Päivä alkoi aamiaisella, jonka tarjoilu alkoi klo 8.30 ja loppui klo 9.15. Aamuhartaus oli päivittäin klo 9.30. Ensimmäinen ohjelmatuokio alkoi klo 10.00 ja loppui viimeistään lounaaseen, joka tarjottiin klo 12.00. Toinen ohjelmatuokio jatkui klo 13.15 ja loppui viimeistään klo 15.00, päiväkahvitarjoiluun. Toinen ohjelmatuokio jatkui välillä klo 15.30- 16.30, jos esimerkiksi askartelut jäivät kesken. Päivällinen tarjottiin klo 17.00. Kolmas ohjelmatuokio alkoi klo 18.00 ja jatkui iltapalaan asti, joka tarjottiin klo 19.30 alkaen. Päivä päättyi yhteiseen iltahartauteen, joka alkoi klo 21.00. Hiljaisuus leirialueella alkoi joka ilta klo 22.00.

Leiriohjelma alkoi maanantaina tutustumistilaisuudella, jossa esittäydettiin ja esiteltiin leiriohjelmaa ja leirikeskusta. Tutustumistilaisuudessa käytiin yhdessä läpi leiriä ja leirikeskusta koskevat ohjeet ja säännöt. Ohjelmaan kuuluin näiden lisäksi muutama laulu ja leikki. Aloitustilaisuudessa oli hyvä ilmapiiri ja ihmiset odottivat innolla mitä leiri tuo tullessaan. Iltapäivällä aloitettiin leirin teemaan liittyvät ohjelmatuokiot.

Lasten ohjelmatuokioihin kuului paljon leikkejä ja pelejä joiden avulla harjoiteltiin ryhmätyöskentelytaitoja. Ohjelmatuokioihin kuului ulko- ja sisäpelejä ja askartelua ja musisointia. Lasten ikä- ja taitoerojen takia ryhmien tekeminen oli haastavaa. Teimme kuitenkin ikätason mukaisia ryhmiä ja ohjelmatuokiot toimivat hyvin. Leirin pienimmille osallistujille järjestettiin lastenhoitopalvelua aikuisten omien ohjelmatuokioiden aikana. Vaikka perheiden yhteinen toiminta ja yhdessäolo oli tärkeässä osassa leirillä, oli mielestämme tärkeää, että vanhemmat pääsivät osallistumaan aikuisten omiin ohjelmatuokioihin. Niistä saatu vertaistuki oli varmasti useille tärkeää ja helpotti keskustelujen syntymistä ohjelman ulkopuolellakin. Oli mukava huomata, että leirin edetessä aikuis-

ten ryhmän keskustelut syvenivät ja tuntui, että monet saivat tukea toisiltaan. Lisäksi suurin osa vanhemmista viihtyi hyvin toistensa seurassa ja yhdessäolo perheiden kesken oli rentoa.

Sain leirillä todistaa useita voimaantumisen kokemuksia. Eri ihmisillä riippuen oli kysymys hyvin erilaisista asioista. Eräs voimaannuttava kokemus oli, kun pieni poika sai itsetekemällään mato-ongella elämänsä ensimmäisen kalan. Hän meinasi jo monta kertaa lopettaa, kun kala ei napannut ja valitteli oman tekeleensä huonoutta. Muiden kannustuksella hän kuitenkin jatkoi yrittämistä ja sai lopulta kalan. Hän oli tästä erittäin ylpeä ja lupasi tehdä muillekin halukkaille ongen tai kalastaa heille.

4.1 Hartaudet leirillä

Hartauden avulla hoidetaan ihmisen suhdetta Jumalaan. Hartaudessa on tärkeää ihmisen yhteys jumalaan ja seurakuntalaisten yhteys toisiinsa. Hartauteen kuuluu usein rukousta, jokin Raamatun teksti, joka on voitu valita kirkkovuoden ajankohdan mukaisesti sekä musiikkia. Usein hartauden pitäjä tuo esille ajatuksia, joita hänen valitsemansa teksti on nostanut esiin. Hartaudessa tekstinä voi käyttää hartauskirjallisuutta eikä Raamatun tekstien käyttäminen ole välttämätöntä. Hartaus voidaan toteuttaa monella tavalla totutusta poiketen esimerkiksi, kuvien, draaman tai mietiskelyn avulla. Hartauden pitäjän tulee suunnitteluvaiheessa miettiä millainen hartaushetki sopii parhaiten hänen kohde-ryhmälleen. Hartaus voi olla pedagoginen tilanne, mutta siinä tulee kuitenkin antaa ihmisille heidän tarvitsemansa tila, koska tärkeintä on jokaisen oma hengellinen kokemus. (Peura 2007.)

Aamu- ja iltahartaudet olivat leirillä interaktiivisia, ja useisiin niistä sisältyi näytelmä. Hartauksien pitäminen on aina haasteellista, kun koolla on hyvin eri ikäisiä kuulijoita. Mielestämme onnistuimme kuitenkin hyvin ja ihmiset antoivat hyvää palutetta hartauksista. Hartaudet olivat tärkeä osa leiripäivää ja koko leiriä. Viimeisenä leiripäivänä pidettiin aamuhartauden sijaan messu. Mielestäni onnistuimme hartauksissa tavoittamaan

leiriläiset ja osoittamaan, ettei hartauden tarvitse olla totinen tilaisuus vaan se voi yhtä hyvin olla näytelmä tai kertomus tai musiikkiesitys. Tärkeintä on hetken jakaminen yhdessä ja yhteydessä toisiimme ja Jumalaan.

Esimerkkihartaus leiriltä

Tiistaiamulla pidin hartauden (LIITE 3) Pekasta, pienestä pojasta, joka lähti etsimään Jumalaa, koska oli kuullut, että Jumalan voi kohdata. Hartaudessa minulla oli paljon rekvisiittaa, Pekkana minulla oli nukke. Matkalla Pekka kokee ja näkee erilaisia asioita. Matkan alkupuolella Pekka laulaa koulussa oppimaansa virttä Jumalan kämmenellä, koska kokee sen rauhoittavaksi matkalla, se tuo turvaa. Tässä kohtaa laulettiin yhdessä Jumalan kämmenellä, Lasten virsikirjasta. Minulla oli myös viisi punaista huopasydäntä piilossa ja aina, kun Pekka oli yhteydessä Jumalaan kertomuksessa, liimasin yhden huopasydämen leiriläisten nähtäväksi flanellotauuun. Matkalla Pekka kalastaa verkolla evästä ja rukoilee, kiittäen Jumalaa hienosta kalasta. Tässä kohdassa kaksi lasta sai tulla Pekan avuksi nostamaan verkkoja. Verkkona oli verkkokangas. Samassa kohtaa laitoin uuden huopasydämen flanellotauuun. Seuraavaksi Pekka syö eväänsä ja rukoilee ruokarukouksen. Tässä kohtaa rukoilimme yhdessä lasten ruokarukouksen. ja laitoin taas huopasydämen flanellotauuun. Pekan matka on edistynyt hyvin, mutta häntä alkaa väsyttää ja päivä alkaa lähestyä iltaa. Pekka on surullinen ja toteaa, että on pahoillaan ettei löydä Jumalaa puhuakseen tälle. Tämän jälkeen lisäsin taas huopasydämen. Illalla Pekka menee nukkumaan ja ennen sitä hän lausuu iltarukouksen. Pekan rukouksen jälkeen lisään viimeisen huopasydämen. Samassa Pekka tajuaa, että hän on ollut yhteydessä Jumalaan koko päivän ja puhunut Jumalalle monta kertaa. Tästä hän tulee kovin iloiseksi. Tämän jälkeen kysyin lapsilta, mitä huopasydämet tarkoittivat hartaudessa. Lapset olivat olleet tarkkaavaisia ja monet osasivat kertoa oikean vastauksen eli, että huopasydämet merkitsivät hetkiä, joina Pekka oli ollut yhteydessä Jumalaan.

Seuraavaksi luin Raamatusta aiheeseen sopivan kohdan.

Jumala ei kylläkään ole kaukana yhdestäkään meistä: hänessä me elämme, liikumme ja olemme. Ovathan muutamat teidän runoilijannekin sanoneet: ”Me olemme myös hänen sukuaan. (Raamattu, Ap.T.17: 27-28.)

Tämän jälkeen kerroin lyhyesti, että niin kuin Pekka huomasi, olemme kokoajan lähellä Jumalaa ja Jumala kuulee meitä aina ja kutsuu yhteyteensä. Seuraavaksi lauloimme Lasten virsikirjasta laulun numero 90, Kala Pekasta. Laulun jälkeen oli vuorossa rukous, joka päätti hartauden.

Rakas Taivaan Isä, kiitos, että olet lähellämme. Lähellä vaikka emme aina huomaisi sinua. Kiitos, että sinä kuitenkin aina huomaat meidät ja pidät meistä huolta. Sinussa me olemme ja liikumme. Sinä annat meille luottamusta ja rohkaiset. Kiitos siitä. Siunaa meitä kaikkia ja tätä leiripäivää. Kiitos tästä yhteydestä ja perheestä. Aamen. (Oma)

Yllä oleva hartaus on hyvä esimerkki leirin hartauksista. Kaikkiin hartauksiin kuului toiminnallisia tai osallistavia osuuksia. Kala Pekka hartaudesta tuli hyvää palautetta. Lapset jaksoivat seurata hyvin ja osallistuminen hartauteen koettiin jännittävänä. Useampi aikuinen totesi, että hartaus puhutteli myös aikuisempaa makua.

Omasta mielestäni hartaus oli aihepiiriltään erittäin sopiva leirille. Oli hauskaa, että sain lapset keskittymään hartauteen. Mietin ennen hartautta ehtivätkö lapset kiinnittää huomiota huopasydämiin, koska ne laitetaan taululle aina tapahtumien aikaan. Huoli osoitautui kuitenkin turhaksi, koska lapset osasivat heti kertoa, miksi sydämet ilmestyivät taululle ja koska ne olivat sinne ilmestyneet.

4.2 Luottamustyöskentely leirillä

Luottamustyöskentely aloitettiin Nopealla luottamustestillä. Kaikki leiriläiset olivat yhdessä ja jokaiselle jaettiin punainen ja sininen kortti. Sininen kortti tarkoitti KYLLÄ ja punainen kortti EI. Tämän jälkeen kysyttiin nopeassa tahdissa kysymyksiä, joihin vastattiin kyllä tai ei nostamalla valittu kortti ylös.

*Luotatko poliisiin?
Luotatko valehtelijaan?
Luotatko Jumalaan?*

Kysymysten lomassa saatettiin nopeasti kysyä, miten vastaaja oli päätenyt vastaukseensa. Kysymyksiä esitettäessä oli kuitenkin huomioitava, että leiri oli vasta alkanut ja suurin osa leiriläisistä ei ennestään tuntenut toisiaan. Kaikkiin kohtiin en kysynyt ollenkaan vastauksia, koska niiden käsittelemiseen olisi tarvinnut enemmän aikaa ja osalle ihmistä kysymysten vastauksiin saattoi liittyä asioita, joista ei vieraassa ryhmässä halua puhua. Lisäksi paikalla olivat yhtäaikaan lapset ja vanhemmat, mikä vaikuttaa asiaan. Leikki toteutui mielestäni hyvin ja johdatteli ihmisiä aiheeseen.

Seuraavaksi vuorossa oli luottamusharjoitteita, joita suoritettiin perheinä. Leirikeskuksen pihalle oli tehty neljä rastia, joilla tehtiin luottamusharjoituksia. Ensimmäisellä rastilla oli luottamuskävelyä eli parissa toisen silmät sidottiin ja toinen talutti hänet radan läpi. Toisella rastilla kenutettiin lapsia peitosta tehdyllä riippumatolla. Riippumattoa keinuttivat lapsen vanhempi ja leiriavustaja. Kolmannella rastilla oli ämpäreihin kätkeytyjä tavaroita, joita tunnusteltiin ja tunnistettiin koskettamalla. Neljännellä rastilla tanssittiin Sokean valssia, jossa ryhmä tulee pimeään tilaan ja valitsee keskuudestaan yhden vapaaehtoisen. Tämän silmät sidotaan ja hänet ohjataan odottamaan viereiseen huoneeseen. Tämän jälkeen leikin ohjaaja kertoo leikin etenemisestä muille ryhmäläisille. Ryhmäläisten tehtävä on tanssittaa sokkoa musiikin tahdissa niin, ettei hän huomaa tanssittajien vaihtumista vaan tuntee olonsa koko ajan turvalliseksi.

Rastiradan jälkeen rastit ja niiden herättämät tuntemukset ja ajatukset käytiin läpi. Vaikeimmaksi tehtäväksi oli koettu Sokean valssi. Lapsien suosikki oli luottamuskävely.

Monet heistä mainitsivat, että oli ollut kivaa taluttaa äitiä tai isää sokeana, ja ohjata juuri siihen suuntaan kuin halusi, ilman aikuisen puuttumista tapahtumaan. Kaikki leiriläiset lähtivät innokkaasti osallistumaan rastirataan ja perheet toimivat hyvin.

Luottamuksen teemoja työstettiin lisäksi aikuisten ja lasten kanssa omissa ohjelmatuokioissa. Aikuisten kanssa aloitimme työskentelyn asematyöskentelyllä, jossa huoneeseen tehdään näkymätön jana, jonka toinen pää on täysin samaa mieltä ja toinen pää täysin erimieltä. Ohjaaja esittää väitteitä ja tämän jälkeen jokainen valitsee itselleen sopivan paikan janalla. Seuraavassa on esimerkkejä väittämistä.

*Tunnen olosuhteet ja roolini kotona/töissä.
Noudatan sovittuja sääntöjä.*

Välillä kysyin perusteet siihen miksi kukin oli valinnut juuri sen paikan, jossa seisoi. Asemakeskustelun jälkeen keskusteltiin pienryhmissä asioista, jotka olivat nouseet esiin asematyöskentelyssä. Ihmiset lähtivät mukavasti mukaan keskusteluun ja toivat omia ajatuksiaan esiin.

Myöhemmin muovailimme vielä massasta aikuisten kanssa luottamuksen. Kaikki esittelivät työnsä toisilleen ja kertoivat, miksi olivat päätyneet kuvaamaan luottamuksen juuri muovailemallaan tavalla. Muovailussa syntyi sydämiä, palloja ja toisiinsa liittyneitä renkaita.

Papin kanssa aikuiset pääsivät puhumaan pienryhmissä luottamuksesta Jumalaan ja oman uskonsa ja Jumalsuhteensa hoidosta. Lisäksi koko leirin ajan oli mahdollista varata papilta aika henkilökohtaiseen sielunhoitokeskusteluun.

4.3 Vauvat ja taaperot

Laulun ja musiikin avulla pystytään vahvistamaan vanhempien ja lapsen vuorovaikutusta ja kehittämään sen syntymistä. Pienetkin vauvat lumoutuvat musiikista ja musiikilla voidaan esimerkiksi rauhoittaa lasta. Rauhoittavaa on esimerkiksi vanhemman laulama tuutulaulu. Vauvat tunnistavat ääniä, joita ne ovat kuulleet ennen syntymäänsä. Tällaisia ääniä ovat esimerkiksi äidin ääni, koiran haukku ja muut sellaiset äänet, jotka ovat toistuneet ympäristössä, jossa äiti on liikkunut loppuraskauden aikana. Muistijälki musiikista on jäänyt vauvan mieleen erityisesti tilanteissa, joissa se aistii äidin nauttivan musiikista. (Perkiö & Huovi 2010, 4-7.)

Vauvat kuuntelevat musiikkia mielellään ja seuraavat samalla tarkasti laulajan ilmeitä ja eleitä. Tämä kehittää tarkkaavaisuutta ja kuuloaistimusten tulkintaa. Laululeikit opettavat lapselle oman vartalon tuntemusta, sen hallintaa ja vakauttavat liikeratoja ja parantavat tasapainoaistia. Lapselle tulee kuitenkin antaa tilaa edetä oman kehitysvaiheensa mukaisesti ja tämä tulee huomioida leikkien toteutuksessa. Laulaminen ja musiikki on hyvä ottaa lapsen elämään jo mahdollisimman aikaisin, koska se on lapsen aivoja kehittävä. Musiikki vahvistaa aivojen motorisia alueita. Se lisää myös aivokuoren eri alueiden yhteyksiä ja nopeuttaa niiden toimintaa. Musiikki vahvistaa hienomotoriikkaa ja helpottaa äänien erotteluun liittyvää oppimista. Musiikkiin liittyvät asiat kuten soittaminen, tanssiminen tai taputtaminen tukevat lapsen kehittymistä kokonaisuudessa. Musiikki vaikuttaa lisäksi mielialoihin ja sen avulla voidaan opetella hallitsemaan arkipäivän tunteita. (Perkiö & Huovi 2010, 4-7.)

Leirille osallistui seitsemän alle 3 vuotiasta lasta ja heidät huomioitiin järjestämällä leirillä vauvamaalausta ja vauvamuskari. Molemmat ohjelmatuokiot kestivät puoli tuntia. Ne oli sijoitettu eri päiviin ja niiden ajankohta oli sovitettu vauvaikäisten päivärytmiin. Ohjelmatuokioilla haluttiin antaa omaa erityistä aikaa pikkulapsille ja heidän vanhemmilleen ja tukea heidän vuorovaikutustaan. Tämän merkitys korostui lähes kaikissa perheissä, koska ohjelmatuokioihin osallistuivat vaan vauvaikäiset ja vanhemmat. Perheiden isoimmille lapsille oli omaa ohjelmaa. Monet kokivat, ettei heillä ole arjessa mahdollista osallistua tällaisiin tilaisuuksiin tai useamman lapsen kanssa tilanne on erilainen, kun huomiota pitää jakaa useammalle.

Vauvamaalauksessa vauvat saivat maalata papereille syötävillä väreillä eli maaleina toimivat mustikkakeitto, tomaattipyre, karpalot, kauraleseet ja mangohyytelö. Taiteilu sujui hyvin, ja maalaamiseen kului juuri sopivasti siihen varattu puolituntinen. Maalarit innostuivat ja saivat itsensä ja maalaustilan melkoiseen sotkuun. Onneksi lämmin sää antoi kuitenkin mahdollisuuden vaippasillaan tapahtuvaan taiteiluun. Ennen leiriä olin varmistanut allergialistalta, että kaikille maalareille löytyi heille sopivia maaleja. Olimme suojanneet maalaustilan hyvin ja siivous jälkeenpäin hoitui helposti. Olimme varanneet maalauspaikalle kosteuspyyhkeitä ja niiden avulla vanhemmat pystyivät poistamaan suurimmat sotkut ennen siirtoa omaan suihkuun. Vanhemmat olivat mielissään, kun perheen nuorimmaisekin oli huomioitu ohjelmassa. Itse olin myös tyytyväinen vauvojen ja tenavien ohjelmaan.

4.4. Yhdessä perheenä

Leirillä oli kolmena päivänä perheaskartelua, jossa tarkoituksena oli, että vanhemmat ovat askartelemassa ja auttamassa omia lapsiaan. Askartelimme leikkimattoja, maalasimme posliinia ja painoimme kangasta. Askartelut oli suunniteltu niin, että niissä oli haastetta kaiken ikäisille, mutta jokainen pystyi osallistumaan omien taitojensa mukaan. Askartelut olivat perheen yhteistä aikaa ja lapset saivat puuhailaa vanhempien kanssa sellaisten asioiden parissa, joita ei aina välttämättä ole mahdollista tehdä kotona. Näin tuimme perheiden yhteistä puuhailua ja annoimme mahdollisesti virikkeitä yhteiseen puuhailuun kotonakin.

Leikkimatot tehtiin kertakäyttöisiin kaitaliinoin. Jokainen perhe sai mattoja lasten määrän verran, että jokainen lapsi sai oman maton. Mattojen koristeluun oli käytössä tusseja, vahaliituja, sormivärejä, naruja, nauhoja, helmiä, paljetteja, käpyjä, kimalteita, pahveja ja tarroja. Pojat tekivät liikennemattoja, joiden päällä ajeltiin autoilta. Tytöiltä syntyi prinsessamattoja ja eläinmattoja. Oli mukavaa, että suurin osa leiriläisistä innostui askartelusta ja siihen osallistuttiin koko perheen voimin.

Leirin aikana kaikista perheistä otettiin perhekuvia (LIITE6) , joissa he saivat esiintyä haluamallaan tavalla. Kuvauspaikalle oli tuotu rekvisiittia ja naamiaisasuja, joita sai käyttää kuvissa. Ennen omaa kuvaustaan perhe sai yhdessä suunnitella kuvausasut ja sen, miten he esiintyvät kuvassa. Viimeisenä leiripäivänä jokainen perhe sai kotiin mukaansa oman perhekuvansa A4 kokoisena värillisenä julisteena muistoksi leiristä.

Halukkailla perheillä oli myös mahdollisuus kuvata leirin aikana Olet tärkeä -tallenne, jonka he saivat kotiin leirin jälkeen DVD:nä. Ajatuksena oli, että perheenjäsenet voivat kertoa kameralle, miksi toiset perheenjäsenet ovat heille tärkeitä ja rakkaita. Idea lähti siitä, että varmasti jokaisesta on mukavaa kuulla positiivisia asioita itsestään. Joskus tuntuu kuitenkin, että niitä kuulee liian harvoin. Tallenteen avulla niihin voi palata aina, kun haluaa. Luovuutta oli mahdollista käyttää ja jokainen sai tehdä haluamansa näköisen tallenteen. Tallenteen sisältö jäi ainostaan perheen ja kuvaajan väliseksi asiaksi. Tallenteen tekoa varten oli varattu kuvausaikaa jokaiselle perheelle. Ajat olivat varattavissa ilmoitustaululla.

Yhden illan ohjelmaan kuului gospelkaraokea ja yhteislaulua. Musiikki oli tärkeässä osassa leirillä, työntekijöiden musikaalisen harrastuneisuuden takia. Leiriläisten joukkoon oli myös osunut musikaalisia ihmisiä, ja heidän avullaan leirille syntyikin oma ”leiribändi”, joka soitti ihmisten iloksi ja säesti yhteislauluja. Muutenkin leiriläiset olivat innokkaita laulajia ja lauloimme useasti toivelauluja.

Leiri osui helteiseen aikaan, ja tämän takia leirillä saunottiin ja uitiin paljon. Helteisen sään takia ohjelmassa joustettiin ja uintitaukoja pidettiin useammin kuin ohjelman tekovaiheessa oli suunniteltu. Uimisesta teki hieman työläämpä se, että jonkun meistä ohjajista piti aina olla rannalla vahtimassa uimareita. Uintiin liittyviä turvallisuusasioista pidettiin jatkuvasti esillä ja uudessa noudatettiin yhteisiä pelisääntöjä. Yhteisapelillä valvonta saatiin hoidettua mallikaasti. Seurakunnan uimalelut, uimarenkaat ja uimapatjat olivat kovassa käytössä.

Viimeisenä iltana oli Gaala, jossa leiriläiset esittivät itse tekemäänsä ohjelmaa. Leirin alussa leiriläiset oli jaettu ryhmiin ja ryhmille oli annettu tehtäväksi valmistaa näytelmiä. Näytelmissä kuvattiin tilanteita, joissa tarvittiin luottamusta, toisten apua ja yhdessä tekemisen voimaa. Ryhmien kesken oli arvottu näytelmien aiheet, auttettavat hahmot ja tapahtumapaikat. Yhdessä näytelmässä sokea koira oli eksynyt suurkaupunkiin. Toi-

sessä taas kirkkoherran rampa lemmikkikani oli joutunut metsään sieniretkellä ja oli kadoksissa. Leiriläiset heittäytyivät hyvin mukaan, ja saimme nähdä mahtavia esityksiä.

Viimeisenä päivänä ei varsinaista ohjelmaa ollut messun lisäksi. Vaikka leiriläiset olivat kotiinlähdon tunnelmissa messussa tunnelma oli rauhallinen ja lapsetkin jaksoivat keskittyä hyvin. Mielestäni messu oli hyvä lopetus seurakunnan perheleirille. Se sopi lisäksi hienosti päätökseksi leirille, jonka teemoina olivat yhdessäolo, yhteys ja luottamus. Se antoi varmasti omalta osaltaan matkaeväitä kotiin, niin kuin muutkin leirin tapahtumat, tai niin ainakin toivon. Messun jälkeen oli jäljellä enää siivous ja palautelomakkeiden jako.

5 ARVIOINTI JA POHDINTA

Leirin lopussa jaettiin kaikille leirillä olleille perheille palautelomake (LIITE4). Kaikki perheet antoivat palautetta leiristä. Palautelomake oli suunniteltu ennen leiriä ja sen sisältö oli yksin suunnittelemani. Lisäksi sain palautetta leirin kahdelta muulta johtajalta. Heidän antamansa palaute oli vapaamuotoista, ja sain sen vasta leirin jälkeen. Leiriläisten palaute oli positiivista. Palautteen pohjalta voidaan arvioida, että ohjelmamme oli onnistunutta:

Paljon mukavaa ohjelmaa. Oli mukavaa, että kaikille ikäryhmille oli sopivaa ohjelmaa.

Ohjelma oli hienosti suunniteltu - paljon yhteistä aikaa perheelle nauttia kuumista kesäpäivistä, luovaa toimintaa askartelujen, laulun ym. merkeissä, puhuttelevia hartaushetkiä.

Leiriläiset kuten kaikki ihmiset, ovat kuitenkin omia persooniaan ja kaikkien jokaista tarvetta ei pysty aina täyttämään. Mielestäni kaikkia tulee huomioida, mutta leiriaika ei valitettavasti riitä aina kaikkeen, mitä ihmiset toivovat, vaan pitää tehdä valintoja. Ihmisillä on lisäksi jokaisella oma tapansa tulkita asioita ja omat näkemyksensä siitä, miten heidän toivomansa asiat tulisi toteuttaa. Leirillä meillä oli aikuisten keskustelutilanteissa toiminnallisia alustuksia ja niiden pohjalta syntyivät teemat, joista aikuiset jatkoivat keskustelua pienemmässä ryhmässä. Tämä saattaa kuitenkin johtaa tilanteisiin, jossa kaikkien toivomia teemoja ei käsitellä tai niiden käsittely ei vastaa odotuksia. Pettymyksiä ja puutteita ei tullut juurikaan esiin (2kpl), mikä oli hieno ja iloinen yllätys, ja lisäsi onnistumisen kokemusta:

Kaivattua: Vanhemmat saattavat kaivata yhteistä keskustelua lasten kasvatuksesta.

Olen onnellinen, että palautteen perusteella ihmiset tuntuivat kokevan, että heidät kohdattiin lämpimässä ilmapiirissä, koska se on mielestäni ensiarvoisen tärkeää. Se tarkoittaa ammattitaitoa kohdata leiriläiset omanlaisina persooninaan:

Parasta leirillä oli työntekijöiden lämmin tapa kohdella.

X:llä, x:llä ja Anskulla on hieno kyky huomata keino tavoittaa eri ihmiset juuri heitä koskettavalla tavalla.

Useasta palautteesta tuli esille, että olimme onnistuneet järjestämään rentouttavan leirin, jossa koko perheellä oli mahdollisuus viettää rennosti aikaa yhdessä. Lisäksi vanhemmat olivat saaneet vertaistukea ja voimavaroja kotiin. Rentoutumista lisäsi myös se, ettei vanhempien tarvinnut siivota tai laittaa ruokaa leirin aikana, vaan he saivat mennä valmiiseen pöytään ja siivoojat ja avustajat huolehtivat julkisten tilojen siisteydestä ohjelmatuokioiden jälkeen.

Leiri onnistui toivomallani tavalla ja olen siihen hyvin tyytyväinen. Parasta oli se, että leiriläiset lähtivät avoimin mielin osallistumaan ohjelmaa ja innostuivat asioista. Mielestäni työtiimimme toimi hyvin ja tuimme toisiamme. Missään vaiheessa ei tullut tunnetta, että on yksin tekemässä omaa suoritusta, vaan koko ajan oltiin tekemässä yhdessä meidän suoritustamme. Kaikki olivat tasapuolisesti mukana omalla panoksellaan.

Omaan työpanokseeni olen tyytyväinen ja muiltakin saamani palaute tukee ajatustani. Minulla on paljon leirikokemusta, mikä johtaa siihen, että odotan itseltäni paljon. Panostin kuitenkin leiriin niin paljon, että olen tyytyväinen ja tiedän etten siinä tilanteessa olisi pystynyt parempaan. Seuraavassa työtoverien palaute:

Arviointi suunnittelusta: Anna-Kaisa oli mukana suunnittelussa alusta asti, esitti rohkeasti uusia ideoita perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi ja otti oman paikkansa työtiimissä toisia kunnioittaen. Anna-Kaisa toteutti mainostuksen, joka sai runsaasti hyvää palautetta. Hän osaa suunnitella käytökelpoisia toimintoja, joiden toteuttamiseen on perheiden tukemisen näkökulmasta vahvat perusteet. Hän osasi ottaa suunnittelussa huomioon omat ja toisten lahjat. Hän ei halunnut pysytellä vain omalla mukavuusalueella, vaan otti vastaan myös uusia haasteita.

Arviointi toteutuksesta: Anna-Kaisa hoiti vastuullisesti jokaisen työtehtävän, joka oli hänen vastuullaan. Lisäksi hän toimi työtoverina, muiden työntekijöiden tehtäviä tukien. Hän oli oma-aloitteinen ja innostava työtovereiden, leiriläisten ja leirikeskuksen henkilökunnan suhteen. Anna-Kaisan vuorovaikutustaidot saivat niin lapset kuin aikuisetkin tuntemaan itsensä hyväksytyiksi ja huomion arvoisiksi. Hän myös osaa reflektoida suunnitelmaansa suhteessa toimintaan, toiminnan onnistumista sekä omaa työssä jaksamista. Leirin aikana ja leirin jälkeen Anna-Kaisa sai leiriläisiltä positiivista palautetta. Itse ottaisin Anna-Kaisan työtoveriksi koska tahansa uudelleen.

Vaikka olen tehnyt paljon leirityötä, jokainen leiri on aina omanlaisensa ja aina oppii jotain uutta. Asioita voi oppia työkavereilta, leiriläisiltä tai saada omia oivalluksia. Uskon, että tämän leirin suunnittelusta ja toteutuksesta oli minulle hyötyä erityisesti, koska tällä kertaa analysoin tekemisiäni luultavasti tarkemmin kuin normaalisti leirillä. Leiriltä minulle jäi muistoksi 36 värikästä post-it-lappua, joihin olin tehnyt muistiinpanoja. Kirjasin lapuille lisäksi huomioitani. Niiden avulla muistin asioita iltapalaverissa, joissa kävimme aina päiväntapahtumat läpi ja valmistauduimme seuraavaan päivään

Ammatillisesti leiri oli kasvattava, koska mietin asioita diakoniatyön kannalta. Mitään maailmaa suurempaa ei tapahtunut, mutta onnistumisen kokemus on aina voimaannuttava. Se antaa intoa jatkaa ja pyrkiä vielä parempaan tulokseen. Oli mukava nähdä kuinka paljon ihmiset arvostivat perhekuvia tai mahdollisuutta tehdä ”Olet tärkeä -tallenne. Omasta mielestäni hienot ideat olivat siis toimineet ja toisetkin kokivat ne hienoiksi. Mielestäni saavutin tavoitteen, jonka olin produktiolle asettanut. Leiriläiset nauttivat yhdessä olost ja kiireettömästä ilmapiiristä ja saivat voimia ja eväitä kotiin asti. Toimimme myös seurakuntayhtymän tavoitteiden mukaisesti, jotka olivat kehyksenä toiminnalle.

Työtä tehdessäni mietin kunnan ja seurakunnan perhetyön eroavaisuuksia ja sitä miten ne itse koen. Seurakunnan tekemä perhetyö on lähempänä minua itseäni, koska koen sen kokonaisvaltaisemmaksi. Minulla on kokemusta kunnan perhetyöstä, joten voin mielestäni suorittaa veratailua näiden kahden välillä perustellusti. Toisaalta olen seurakunnissa huomannut, että seurakuntien perhetyö hakee muotoaan. Perhelähtöinen työote ei mielestäni toteudu läheskään aina seurakuntien työssä. Uskon kuitenkin, että perhelähtöisyyteen kiinnitetään koko ajan lisää huomiota. Tämä johtuu perheitä eriarvois-

tavista muutoksista, ja perheiden lisääntyvistä ongelmista, joiden ratkaisemiseen kunnan resurssit eivät riitä.

Jatkossa suunnittelisin mielelläni perheille tarkoitetun syys- tai kevätkauden mittaisen kaksi kertaa kuukaudessa kokoontuvan kurssin, johon kuuluisi iltatapaamisia, yksi retkipäivä ja yksi yhden yön perheleiri. Kurssilla käsiteltäisiin erilaisia teemoja, välillä koko perheenä ja välillä lapset ja aikuiset olisivat omina ryhminään. Kurssilla jatkettaisiin syvällisemmin yhdessäolon ja yhteyden teemoja, ja perheillä olisi mahdollisuus lisäksi henkilökohtaisiin keskusteluihin työntekijän kanssa.

Tulevaisuudessa olisi myös mukavaa järjestää perheleiri, jonka ohjelmaan leiriläiset saavat vaikuttaa. Tällä tarkoitan, että ilmoittautumisen jälkeen leiriläisille lähetettäisiin kotiin kyselylomake, jossa he saisivat valita, minkälaisia aiheista he olisivat kiinnostuneet ja miten he toivoisivat, että niitä käsiteltäisiin. Kyselylomakkeessa olisi aiheita ja toteutusideoita. Lisäksi saisi ehdottaa omia ideoita. Näin leirille saisi varmasti leiriläisiä koskevia aiheita ja ihmiset saisivat tukea juuri heitä koskeviin asioihin. Ihmisten saattasi myös olla helpompaa pyytää tukea, jos tukea koskevaa asiaa olisi käsitelty ohjelmassa.

LÄHTEET

- Aalto, Mikko 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Turvallisen ryhmän rakentaminen. TammerPaino Oy, 15-21.
- Hirvonen, Hanna 2006. Mitäs me sovittiin? Keuruu: Otava, 30-32.
- Holländer, Ann-Mari; Lindfors, Helena; Metsätähti, Sinikka; Nummela, Irene; Ojell, Raija; Seppänen, Arja 2009. Minäkö perhetyön tekijä? Suuntaviivoja perhelähtöisen työtteen vahvistamiseen seurakunnassa. Kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10. Helsinki: Paino-tuote, 3-4.
- Holma, Markku, 2005. Kirkko mukana kasvatuksessa tulevaisuuteen. Teoksessa Salminen, Pirjo (toim.). Yhdessä kasvattamaan. Kohti välittämisen toimintakulttuuria. Keuruu: PS-kustannus, 160-164.
- Jauhiainen, Riitta & Eskola, Marjatta 1994. Ryhmäilmiö. Juva: WSOY, 15-17.
- Jääskeläinen, Ilkka 2002. Diakoniatoiminnan muodot. Teoksessa Helosvuori, Riitta; Koskenvesa, Esko; Niemelä, Pauli; Veikkola, Juhani (toim.). Diakonian käsikirja. Jyväskylä: Kirjapaja, 194-195.
- Kinnunen, Ulla, Malinen, Kaisa & Laitinen, Katja 2009. Työn ja perheen yhteensovittaminen: perheiden kokemuksia ja ratkaisuja. Teoksessa Rönkä, Anna; Malinen, Kaisa & Lämsä, Tiina (toim.). Perhe-elämän paletti, vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Juva: PS-kustannus, 131, 135-137, 139.
- Leskinen, Eija 2009. Ryhmä toimimaan! Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön. Juva: PS-kustannus, 17-19.
- Lindfors, Helena, 2010. Jumalan varassa, Kirkon perhetyön perusteita. Diakonia 2/10, 9.
- Lindgren, Kaisa 2000. Kaakaopyhäkoulusta lapsidiakoniaan. Lasten keskus. Hämeenlinna: Karisto Oy, 42-43, 51-52.
- Kaarinan seurakunta 1990. Pyhän Katariinan piholla: Kaarinan seurakunnan vaiheita.

- Kaskinen, Anna-Mari & Laaksonen, Petri, 1994. Yhdessä on hyvä olla. Mukulamessu. Tampere: Tampereen Tekstifilmi Ky, 8.
- Kuokkanen, Ritva, Kivirinta, Mervi, Määttänen, Jukka & Ockenström, Leena 2007 Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Tampere: Diakonia-ammattikorkeakoulu,
- Moisio, Elina & Huuhtanen, Heljä 2007. Arki hallussa? Suomalaisten asiantuntijoiden näkemyksiä työstä, perheestä ja vapaa-ajasta vuonna 2015. Delfoi-paneelin tuloksia. Työ ja ihminen, Tutkimusraportti 31. Helsinki: Työterveyslaitos, 36-38.
- Mäkinen, Päivi 2005. Verkko-tutor. Viitattu 9.9.2010.
<http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/reflekt.htm>
- Perkiö, Soili & Huovi, Hannele 2010. Karvakorvan laulupurkki. Lauluja ja leikkejä lapsiperheille. Helsinki: Tammi, 4-7.
- Peura, Esa-Matti 2007. Kirkkokäsikirjat hartausleämän tukena. Seminaariesitys. Seminaaripäivästä 22.8.2007 Anttolassa. Muoto Power point esitys, työntekijällä paperiversiona.
- Rundgren, Marjo 2008. Perhediakoniaa vaikeissa oloissa elävien perheiden tukena. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Järvenpää. Opinnäytetyö.
- Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun yliopisto. Opettajakoulutuslaitos. Väitöskirja.
- Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2006. Seurakunnan retki- ja leiritoiminnan turvallisuusohjeet 2006. Sarja C 2006:5.
- Suomen evankeli-luterilaisen kirkon keskushallinto 2008. Meidän kirkko osallisuuden yhteisö Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015. Sarja C 2007:10. Viitattu 10.8.2010.
http://evl.fi/seurakuntarakenne/kirkon_strategia_2015_mietinto.pdf

Suomen Kuntaliitto 2000. Eläköön lapset! Kuntaliiton lapsipoliittinen ohjelma vuoteen 2015. Viitattu 5.9.2010.

http://www.kuntatieto.org/k_peruslistasivu/elakoon.pdf

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus 2010. Meidän kirkko mukana perheiden arjessa. Kirkon perheneuvonnan strategia vuoteen 2016. Kirkkohallituksen julkaisuja 2010:1.

Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä 2009. Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän perhetyön tavoitteet- esite. Esite työntekijän hallussa.

Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä. Viitattu 8.8.2010.

<http://sinappi.fi/>

<http://turunseurakunnat.fi/portal/seurakunnat/katariinanseurakunta>

Vehkalahti, Reetta 2007. Kehu lapsi päivässä. Lasten keskus. Hämeenlinna: Karisto, 55-58, 62-64.

LIITE 1 Leirimainos

Enkelin kosketus perheleiri

**Katariinanseurakunnan perheleiri
Sinapissa 19.7. - 22.7. 2010**

Teemoina läheisyys ja yhteys

Tule mukaan, ollaan yhdessä!

**Tiedustelut ja ilmoittautuminen 21.5. 2010
mennessä seurakuntasihteerille Katrille (p.2617350)**

Terveisin Katariinanseurakunnan perhetyö

LIITE 2 Leirikirje

Tervetuloa!

Olette sydämellisesti tervetulleita Katariinanseurakunnan

Enkelin kosketus- perheleirille 19.7.-22.7.2009

Leiri alkaa Sinapin Leirikeskuksessa, Kaksikerrassa maanantaina 19.7. klo 11.30 ruokailulla. Ennen ruokaa majoitutaan ja ruokailun jälkeen aloitamme leirin ohjemaosuuden.

Leiri päättyy torstaina 22.7. lounasruokailuun n. klo 12.30.

Leirin teemat ovat läheisyys ja yhteys.

Leirikeskukseen voi tulla omalla autolla tai paikallisliikenteen linja-autolla nro 15. Yhteiskuljetusta leirille ei järjestetä.

Leirimaksusta tulee lasku kotiin.

Leirikeskukseen ei tarvitse ottaa mukaan vuodevaatteita, eikä pyyhkeitä. Myös matkasänkyjä ja syöttötuoleja löytyy talon puolesta.

Mukaan tulee siis ottaa omat hygieniatarvikkeet, vaatteet ja saunomiseen ja uimiseen tarvittavat välineet.

Leirillä on mahdollista sauna rantsaunassa tai sisäsaunassa ja uida uimarannalla. Talossa on pyyhkeet huoneissa, mutta ranta-pyyhkeet tulee jokaisen tuoda itse.

Leirillä on työntekijöiden lisäksi leiriavustajia, jotka auttavat ohjelman järjestämisessä ja huolehtivat työntekijöiden kanssa lapsista.

”Raamatusta luin mä sen, vaikka nähdä voikkaan en,

Taivaan isän tietä enkelini johdattaa.

Suojellen, varjellen..”

Jos sinulla on kysyttävää leiristä ota yhteyttä

Perhekasvatussihteeri Laura Virtaseen

laura.m.virtanen@evl.fi

tai Elina Joutsiniemeen

elina.joutsiniemi@evl.fi

Tervetuloa viettämään ikimuistoista leiriä kanssamme ja luomaan mukavia muistoja!

Terveisin Laura, Ansku ja Elina + leiriavustajat

LIITE 3 Leiriohjelma+ hartaus

ENKELIN KOSKETUS -perheleiri Sinapissa 19.7.-22.7.20108.

klo	Maanantai	Tiistai		Keskiviikko	Torstai	
8.30		Herätys		Herätys	Herätys	
9.00		Aamiainen		Aamiainen	Aamiainen	
10.00		Aamuhartaus: (Ansku) Yhteys Jumalaan		Aamuhartaus: Luonnossa (Elina)	Aamumessu (Elina)	
10.30			Vapaa-ajan aikana kuvataan perhekuvat (A4 kokoa juliste) ja olet tärkeä dvd-tallenteet		Yhteinen lopetus -palaute -kuvat -laulua	
11.00		Musaliikunta ja vauvamuskari		Vanhemman ”Oma aika” Ulkopelejä Elina aikuiset	Ke 11--- Jessican satuhetki	
12.00	ALOITUS- LOUNAS	Lounas		Lounas	Lounas	
12.30-13.00		Uinti				
13.00	Aloitustutustuminen (kaikki)	Vanhemman voimavaro- jen varikko 3. pistettä (lapset avustajilla)		Vauva ja tenava- -maalau Väripaja* mukana vanhemmat(A	KOTIIN	*Väripaja kaikille ei koululaisille isoille omaa ohjelmaa
14.00-15.00	Uinti					
15.00	Päiväkahvi	Päiväkahvi		Päiväkahvi		
	Kehu lapsi päivässä Yhteinen aloitus ja jako lapsiin ja vanh. (Ansku ja Laura)	Perheaskar- telu: leikkimatot		Perheaskar- telu: Posliinimaala us ja kankaanpaina nta		
17.00	Päivällinen	Päivällinen		Päivällinen		
18.00	Rantasauna	Karaokeilta		Gaala		

20.00	Iltapala	Iltapala		Gaala jatkuu makkarat		
21.00	Iltahartaus: Enkeleitä kaikkialla (Elina)	Iltahartaus: Suojelusen- kelit (Laura)		Iltahartaus: Yhteisveto, vastuu Elina		

Perhekuvaus= Valokuvataan jokainen perhe enkelinsiipien kanssa, ”studiokuva- tyylisesti” la-
vasteessa, kuvat s-postina monistamoon, josta jokaisen perheen kuvasta A4 kokoinen juliste
kotiin viemiseksi.

Olet tärkeä cd-tallenne= vanhempi/ lapsi saa nauhoittaa tervehdyksen toiselle perheenjäsenel-
le, tervehdykset poltetaan cd-levylle ja ne saa kotiin.

Askartelu 1= Posliinimaalaus ja kankaanpainanta

Askartelu 2= Tehdään liikennematto tai muu matto itse koristelemalla ja piirtämällä

Aamuhartaus ti 20.7.

Pekka on kuin kuka tahansa meistä. Hän oli kuullut Taivaan Isästä ja tiesi että Taivaan
Isän luokse voi päästä. Eräänä päivänä Pekka halusi lähteä etsimään Jumalaa. Hän otti
mukaansa kissansa, sekä onkensa, sillä hän piti kalastamisesta. Hän ei tarkalleen tiennyt
miten voisi löytää Taivaan Isän, mutta hän päätti yrittää. Hän oli herännyt aamulla,
pukenut päälleen ja syönyt aamupalan. Oli kesäinen ja aurinkoinen päivä ja Pekka lähti
matkaan. Hän lähti etsimään ulkoa Taivaan Isää. Matkalla etsiessään hän lauleskeli
koulussa oppimaansa virttä...” (1. SYDÄN) Sen virren sanat menivät näin...” Jumalan
kämменellä ei pelkää lintunen, Jumalan kämменellä ei pelkää ihminen”

Se oli lohduttava laulu ja siitä tuli hänelle aina turvallinen oli. Pekka jatkoi matkaansa ja
löysi kallioisen paikan aivan meren rannalta. Hän huomasi, että se oli hyvä kalapaikka,
ja aikoi kalastaa ihan pienen hetken... Paikka olikin hyvä kalapaikka ja pian Pekka
saikin kalan., Hän iloitsi siitä suuresti, ja aivan ääneen kiitti Taivaan Isää: ” Kiitos tästä

LIITE 3 Leiriohjelma+ hartaus

upeasta kalasta (2. SYDÄN)

Pekka oli jo kulkenut jonkun matkaa ja hänellä alkoi olla nälkä. Onneksi hän olikin ottanut mukaansa eväitä! Hänellä oli vähän mehua ja leipää mukana! Ennen ruokailua pieni ihminen muisti että ruokahan piti myös siunata! Miten se pyhäkoulussa opittu ”rukoustalo menikään”, sillä tavoin oli aina mukavaa laittaa kädet ristiin. ” Ensin tehtiin katto, sitten laitettiin kattohirret toisten lomaan ja niin talo olikin valmis” Pekka puheli itsekseen” Sitten hän siunasi ruuan, ”Siunaa Jeesus ruokamme” (3. SYDÄN)

Pekka oli tehnyt jo reissua, hän oli kulkenut kauas, ja ajatteli, että on varmaan jo aika lähteä kotiin. Hieman pahoillaan hän ajatteli, enkö löytänytään Taivaan Isää tänään, kun olisin niin halunnut jutella hänen kanssaan. Hän huokaili tätä asiaa näin: (4. SYDÄN)

Ilalla vielä ennen nukkumaan menoa Pekka luki iltarukousta kotona ” Rakas Jeesus siunaa meitä, anna meille enkeleitä, siivilläsi meitä peitä, älä meitä koskaan heitä.” (5 SYDÄN) Mutta sitten Pekka alkoi miettiä päiväänsä. Hänhän olikin koko ajan kulkenut Taivaan Isän kanssa ja jutellut tälle! Päivän mittaan näistä (5 asiaa) oli muodostunut rukouksilta!

Rukouksen kautta meillä on yhteys Taivaan Isään.

Kala Pekka laulu, lastenvirsikirja laulu 90.

Rukous

LIITE 4 Leiripalautelomake

Leiripalautte Enkelin kosketus perheleiri 19.7.-22.7. 2010

Parasta leirillä oli

Aikuisen
mielestä:.....

.....
Lapsien mielestä:

.....
Mitä mieltä olit leiriohjelmasta kokonaisuutena?

.....
Tarjosiko leiri mahdollisuuden irroittautua arjen kuvioista ja rentoutua?

.....
Huomioitiinko sinua ja perhettäsi leirillä toivomallasi tavalla?

.....
Vastasiko leiri odutuksiasi/odotuksianne?

.....
Ruusut

.....
Risut

.....
Kiitos, kun täytit palautekyselyn!

Leiritiimi

LIITE 5 Perhekuvamalli

